

Universitätsbibliothek Wuppertal

Pauli Manutii Epistolarum Libri XII

Manuzio, Paolo

Lipsiæ, Anno 1698

Liber V

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-875](#)

EPISTOLARUM PAULI MANUTII,

Lib. V.

EPIST. I.

Scripsit hanc, liberalium disciplinarum nomine.

PIO IV. PONTIFICE CREATO.

Per Prosopopiam inducit Disciplinas liberales gratulantes Pio IV. de Pontificia dignitate, laudatisq; ejus virtutibus ipsum rogantes, ut sui patrocinium suscipere velit.

 Uim tibi, Pontifex optime, ad istam dignitatem nuper divinitus elato, qvà sublimius aut præstantius inter homines nihil est, mortales qvàm plurimi, alii absentes literis & nunciis, alii corām vultu & verbis gratulentur: non dubitamus, qvin nos qvoq; altfices tuas, in maximo gratulantium numero ad tuos sanctissimos pedes officiose projectas, excipias; & eo benignius, qvòd alii, qvia pervenisti ad eum finem, infra quem ceteri fines sunt, gratulantur; nos autem, qvia scilicet, ut pervenire posses, ipsæ perfecimus. Non est ad gloriam lata qvædam & communis via. Per-
angu-

angusta fuit semita, paucorumq;e notata vestigiis,
qvae ierunt & heroës illi veteres, in Christiana mi-
litia fortissimi viri; & maximè qvidem omnium, pa-
trum nostrorum memoriâ, Pius ille Pontifex, cujus
tu nomen, in eadem sede meritò collocatus, & cum
nomine virtutem refers. In istam olim semitam,,
ferentem ad æternum decus', nos te puerum ad-
huc, sed puerum præclara cupientem, manu pre-
hensum duximus: neve qvis te error avertere, ne
qva morari posset offendio, cupidè procedenti qva-
filumen prætulimus. Confeatum jam iter est: ul-
trà, qvo progrediaris, non habes. Inter te, & op-
ficem æternum, cujus ministræ nos sumus, nulla,
jam interjacent humana. Qvare, qvoniam eò te
perduximus, qvo sine nobis pervenire felicitatis
non est; & qvando de longâ via ita fessas esse intel-
ligis, ut confistere vix possimus; redde præmium
benè merentibus: & permitte nobis, ut in tua be-
neficiencia nixæ conqviescamus. Nam, si tibi Deus
Optim. Max. hoc elargitus est, ut in omni tua vita,,
præter rectum & honestum, nihil spectares: qvis
te laudabiliter antea cogitasse probaverit, nisi
nunc, cùm est ad voluntatem adjuncta facultas, id
ipsum, qvod cogitasti, re perficias. Si te ambitio
delectaret; proponeremus illa inania, qvibus ii,
qui ex hominum sermonibus pendent, excitari so-
lent: fore, si nos jacentes erexeris, ut orbem terra-
rum tui nominis fama pervagetur: ut oratorum &
poëtarum de te prædicantium vocibus aures tuæ
personent: deniq;e, ut imaginem tuarum virtu-
tum, æternis excellentium virorum scriptis expref-
sam,

sam ipsa posteritas intuens, cupiat imitari. Speciosa ista videntur: & sunt omnino: sed à splendore tamen veræ laudis absunt. Nam, rectè facere, non ex iis, quæ consèqvuntur, sed ipsum per se sapientibus viris amabile videtur. Qui cùm innocenter sancte-que vivunt; minime illi quidem de præmiis cogitant: ne probitas mercenaria videatur; aut, si co-gitant, non ad hæc humana, quæ sunt locorum & temporum angustis sanè terminis circumscripta, oculos demittunt; sed ad illa divina suspicentes, beatam immortalemq; vitam & expetunt unam, & unam expetendam esse perswasum habent. Hoc tu semper institutum probasti: probavit Paulus ille, III. omnium seculorum memoriâ celebrandus: qui de humano genere vel hoc potissimum nomine optimè meritus existimatur, quia in suo Pontifica-tu effecit, ut tu Pontifex esse posses: probarunt, hodieq; probant sodales olim aliquot tui: quo-rum alii, non ut vulgò vocantur, mortui, sed, ut sa-pientes propriè loquuntur, mortali vitâ liberati, nunc incolæ cœli, Deoq; fruentes, non tara, quia te Pontificem intuentur, gaudent, quām quia factu-rum ea prospiciunt, quæ sunt optimoq; Pontifice dignissima: alii vero, nondum sanè ab hac terrestri materia discreti, aut simplicem naturam assecuti, sed ita tamen in terris commorantes, ut bonitate, simplices animos referant, non dubitamus, quin tibi nostram causam unanimes commendent; & eo studiosius, quod, & ipsi alumni nostri cùm sint, of-ficio non solum laudabili, verum etiam debito fun-gentur. Satisjam exagitatæ, satis inopiam & so-litu-

litudinem passæ , ab omnibus ferè Principibus neglectæ , supplices ad te confugimus: quid petentes? honestum otium : à qvo petentes? à Pio Pontifice . Piusne ille noster , cuius animum ac mentem saluberrimis præceptis ad omnem laudem conformavimus atq; effinximus ; cui comites in omni ætate ; atq; in omni fortuna non solum jucundæ , sed etiam perhonorificæ fuimus ; qui ut hoc tempore plus , quam omnes homines prodesse nobis unus possit , id ipsum à nobis habet , isne nos , aliquam tanti beneficij gratiam reposcentes ab se rejiciet? non hoc illius natura , non doctrina , non consuetudo feret. Sint sane mutabiles eorum animi , neq; satis in colenda virtute sibi constent : fit enim sæpe , ut voluntates simul cum fortuna commutentur : in te , Pontifex optime , non cadit hujus inconstantia suspicio : tua est bene agendi perpetuitas : nihil in vi- tâ tua varium , nihil flexible , nihil mistum cognovimus : semper idem tibi , semper directum quidam placuit , & simplex. Non te rerum humana- rum picta & fucata forma , non illæ , quibus pleriq; falluntur , insidiosæ voluptatum illecebræ cuperunt. Non tu in tabula picta , inani colorum specie captus , oculis immobilibus hæsisti. Non sericam ve- stem , non argenteum vas , non aurata tecta paulò cupidius adspexisti. Denique , ne singula persequamur : cum pleriq; hominum sive gratiâ , sive metu ob officio deducantur : nunquam te velita gratia delenivit , vel ita metus deterriuit , ut pietatem religionemq; desereres. Quid mirum ? Virtutum ra- dices non ita leviter bonorum in animis inhærent , ut

ut eas evellere aut commodi spes, aut periculi dubitatio possit. Qvare tuæ consuetudinis & constantiæ memores, non petimus à te, ut aliquid agas nostrâ causâ, qvod cùm egeris, non consentire cum tuis superioribus factis videatur; sed id petimus: qvod à te non modò ipsa res, sed etiam consuetudo tua postulat: ut in vetere illo tuarum actionum laudabili cursu pergas. Qvod cùm facies (facturum enim, qvia te novimus, non dubitamus) completeris nos eodem studiō, qvô ip[s]e te aluimus; & in eum locum restitues, unde nos adversariæ nostræ, inscitia simul & avaritia, comites perpetuæ, detruserunt. Vale.

CAMILLO PALÆOTTO, BONONIAM.

EPIST. II.

Respondet gratiarum actioni Palæotti, cuius in Epistola quædam excusatoria honorificam mentionem fecerat; adductaq[ue] causa, cur epistolæ suas edendas curarit, rogat, ut sibi ignoscatur; qvod ipsum fortè decoloravit; Et cum sepius ab ipso Bononiam invitatus sit, se èo aliquando ad voluntatum, promittit.

Form. Significare, nos illius, ad quem scribimus, memoriam sanctè conservare: Epistolatua. (A)

Form. Gratium animum polliceri. Ibi. Nihil curasse, diligentius, qvam ut me tui cupidissimum, tuorumq[ue] officiorum si non referenda, qvod opinor vix fieri posse &c. (B)

Form. Fateri tenuitatem suam. Nam eo, qvæ tibi vel natura tribuit, &c. (C)

(A) Epi-

(A) **E**pistola tua sfaviter, amanter in primis, ea-
demq[ue] elegantissimè conscripta, memori-
am mihi nostræ consuetudinis, tuæq[ue] virtutis & hu-
manitatis, vehementer auxit. Non enim dicam,,
renovavit: qvite mihi, & ea, qvibus omnibus ca-
ruses, ex animo nunquam excidisse, verè possim,
affirmare. Sic enim velim existimes, nihil unquam,
à qvo primùm die mihi cognitus es, aut cogitasse
me jucundiūs, (B) aut curasse diligentius, qvam ut
me tui cupidissimum, tuorumq[ue] officiorum, si non
referendā, qvòd opinor fieri vix posse, habendā ta-
men gratiā memorem, atq[ue] gratum agnosceres.
Qvod si sum assecutus, mirifice lator: sin minus,
delector tamen studio meo; & ipsā etiam voluntate
mihi, utinam tibi qvoq[ue], satisfacio. Evidem,
cū illa, qvæ te video animadvertisse, ad Mure-
tum scripsi, notum ei esse volui judicium de te me-
um: ipse verò ut ea aliquando legeres, vel ut omni-
no qvisq[ue] fore non putavi. Postea, cū à non-
nullis, bonas videlicet horas male collocantibus, de-
scribi epistolas mēas audirem; veritus, ne qvando
mendosius etiam impressæ, qvam à mē scriptæ, vel
negligentia culpæ, vel fortasse etiam improbitatis,
(latè enim patet hoc vitium) ederentur; collegi
qvas potui; emisi, non qvas probavi maxime,
(nam hujus generis inopia certè me ab omni pror-
fus edendi confilio revocasset,) sed qvas improba-
vi minimè. Ex eo numero fuit ea, qvæ de te loqui-
tur, vel potius balbutit epistola. (C) Nam ea, qvæ
tibi vel natura tribuit, vel adscivit industria, vix aut
mihi liceat, aut iis etiam, qui plurimum eloquentiā
valent

valent; non modò literis familiariter scriptis, sed nec elaboratà oratione complecti. Qvare non ego, mihi ut agas gratias, exspecto, qvòd te tanquam, pector bonus illustraverim; sed potius, qvòd quasi decoloraverim, ut ignoscas, rogo. Qvod quidem si te probè novi, impetrabo facile vel a sapientia tua, vel ab humanitate; qvarum altera facit, ut ab una totus virtute pendeas, de sermonibus hominum non labores: altera, ut nihil unquam à te non modò amici, & familiares, sed nec alieni frustra petant. Amoris in me tui, licet minimè necessaria, perjucunda tamen commemoratio fuit. Cui quidem amori, vel si absint officia, deberem plurimum; quid putas, cùm & accesserint jam merita non vulgaria, qvæ nulla mihi ex animo dies evellet, & ea tamen aliis cumulare ita studeas, ut in beneficio dando beneficium videaris accipere? Vel hoc ipsum, qvòd me tam crebrò, tam diligenter, tam amanter Bononiam invitas, qvantam habet significationem benevolentiaz tuaz? qvæ si mihi omnia, commoda, omniaqve ornamenta, nihil tamen afferet, mihi crede, se ipsa carius: nihil, qvo gaudeam, ac triumphem magis. Ad te verò, qvem vide re ita cupio, ut cupiditate etiam tua vehementius incendar, noli dubitare, qvin advolem, cùm primùm per anni tempus, &, ut spero, per valetudinem licebit. Nam frigore vires imminutas tempor vernus, & cœli purioris adspectus restituet. Intērim, si qvid scire vis de rationibus meis, eo loco sunt, ut mihi, in summi animi æqvitate, abesse potius multa, qvam deesse videantur. Vigemus amicis:

eis: qvō nihil optabilius, exceptā sapientia; & ego existimo, & tu qvoqve, ut video, mecum sentis. Oculis, qvibus ægrè diu fuit, nunc qvidem utor optimè, viribus autem corporis non pessimè. Reliqua in congressum nostrum reservabo. Vale, & propinqvo tuo Francisco Bononietto salutem à me plurimam. Venetiis.

OCTAVIANO FERRARIO, MEDIOLAMUM.

EPIST. III.

*Resp. Consolatoria Epistola Ferrarii, & illi dolorem
sibi ex filii obi: u acceptum levare scribit. Deinde optat
quotidiana ejus consuetudine uti: quod quando non licet,
literis se cum ipso collocuturum promittit. Denique hor-
tatur ipsum, ut in scribendo totus bereat, & scripta sua
tandem in lucem edat.*

*Form. Locum dandi alicujus admonitioni vel petitio-
ni. An ego te non audiam? &c. (A)*

*Form. Optare alicui prospere. Nunc si est, ut o-
ptime valeas &c. (B)*

AMOR inter nos mutuuus, meaq; de tua virtute, opinio facit, ut mihi nihil esse committendum putem, qvod à tuis consiliis abhorreat. Itaque, licet dolorem meum, ex interitu filii susceptum, valde jam & ratio ipsa, & communis conditionis recordatio levaret; vix tamen credas, quantum profecerint literæ tuæ. (A) An ego te non audiam, cùm ad animi vocor æquitatem? te inquam, cuius mihi grata semper voluntas, gravis auctoritas & fuit, & esse

esse debet: quem dilexi unicè à prima adolescen-
tia, quem respondere in amore, ac studio facile
perspexi. Qvod utinam, qvam diu sejuncti fuimus,
unā viverè licuisset: essem omnino tua consuetu-
dine melior, & doctior: tu autem ex officiis meis
fortasse aliquam, ex benevolentia certè in te mea
non dubito, qvin maximam voluptatem, lätitiam
que cepisses. Qvod qvando non contigit; usus es-
sem, pro mea qvidem parte, literarum bono; nisi
me non tam occupatio mea, qvam tuæ valetudinis
infirmitas, cui laborem imponi meā causā nolui, à
scribendo retardasset. (B) Nunc, si est, ut optimè
valeas; qvod ut credam, adducor non solum cre-
bitate, verùm etiam subtilitate, atqve elegantiâ
epistolarum tuarum; gaudeo: qvodqve habes ex
animi tui sententia, id ut perenne, propriumq; sit,
vehementer cupio. Literis, ut amissi temporis usu-
ra sarciantur, colloqvemur interdum. Nec deerit ar-
gumentum, si tibi placuerit idem, qvod mihi, *συ-φιλολογεῖν* de studiis nostris, qvibus uberius nihil
est. Atq; eqvidem, (ut à privatis ad publica diver-
tam) qvando *χαρατη* tuus ejusmodi est, ut ab re-
centiorum philosophorum inqvinato sermone lon-
gissimè distet: auctor tibi sum, ut in scribendo to-
tus hæreas. Nimiū diu comprimis ea, qvæ sele-
cta habes; qvæ scio qvæ sint præclara, in omni
genere doctrinæ. Ede, & auge utilitatem nostram
cum gloria tua. Nam hic liber, qui propediem ex-
hibit, de Disciplina encyclo, studia multorum ac-
cendet, qvibus à te satisfieri æqvum est. Qvam ve-
rò in ejus libri editione diligentiam exigis, ea præ-
stabi-

stabitur, qvatenus licebit. Totum enim in uno me positum non esse, aut jam scis, aut mihi velim credas affirmanti. Vale. Venetiis.

LÆVINO TORRENTIO, LEODIUM.

EPIST. IV.

Primo dicit permoleustum sibi fuisse, quod ad se non veniret, sed molestiam illam abstersisse eleganter scriptam ejus Epistolam.

2. Oden ejus in Pium IV. P M. laudat & ad facultatem poetamicam ipsum hortatur.

3. De Carisio edendo operam suam Cauchis fratribus promittit, ut & de Censorino & Prudentio.

Form. Rogo me ames. Qvod reliquum est. (A)

SAnè permoleustum mihi, pro meā summa erga te benevolentia, contigit, qvod tuorum comitum, ut ais, importunitate factum sit, ut veniendi ad nos susceptum antea consilium deposueris. Nihil enim potest esse jucundius, qvām tui favitatem sermonis, tuāmque mirificam tum humanitatem, tum etiam doctrinam ex intervallo regustare. Sed hujus incommodi molestiam ferè abtersit omnem scripta peramanter, atq; adeò pereleganter epistola tua, qvam mihi heri reddidit familiaris meus, idemq; tui studiosissimus, planè juvenis eruditus, Andreas Sylvius. Oda verò in Pium Pontificem, qvam epistolæ adjunxeras, ita mihi placuit, nihil ut unqvam legerim libentius, æqvè libenter pauca. Omnino, mi Lævine, cùm ad omnem excellenti-

am, tum verò ad hoc scriptorum genus ingeniò te natura fñxit aptissimo. Itaq; nosce tua bona, poëticāmq; facultatem, si tuꝝ gloriæ consultum vis, ne dimitte. Carisum qvo die primum vidi, ut edetur, optavi. Idqve planè Cauchis adolescentibus, consilio tuo commotis, & communium studiorum, & sanè ipsorum etiam causâ gaudeo. Aliqvid enim ad eos ex paterna laude redundabit, & aperietur, fortasse aditus ad gratiam principis viri, misso, ut mos est, librō cum eorum epistolā. Putabam fore, ut Romæ liber ederetur. Si Venetiis malunt: nostra, qvæcunq; est, industria non deerit: qva conditione, & qvo tempore, scripsi ad optimum virum, Octavium Panthagathum. De Censorino & Prudentio mox videbimus. Non enim tam facilè, qvod præstare non possim, soleo promittere, qvā, cùm promisi, diligenter præstare. Premor autem oneribus multis, qvæ sustinere cogor in aliquot menses: adjicere si velim, nec honor meus, nec res domestica patietur. (A) Qvod reliquum est, amorem in me trum cupio conserves: qvod erit, humanitatis. Ego, qvod erit officii, te colam diligentissimè; deq; ingenio tuo, de doctrina, de probitate qvid sentiam, ut ipse aliquando intelligas, qvod hīc, mihi crede, jam intelligunt multi, operam dabo. Vale, & Cauchos fratres, moribus, ac literis ornatos, meo nomine salvere plurimum jube. Venetiis.

PETRO MISCOVIO.

EPIST. V.

*Excusat se de gratiis serò per literas actis, & qvibus
causis adductus scribat, exponit. 2. Excusationem silentiè
à Miscovio allatam, non se expectasse scribit. 3. Gratulatur
ipsi de valetudine recuperata. 4. Hortatur ipsum ad role-
rantiam laborum pro patria susceptorum, quam consuetu-
dini librorum esse preferendam docet.*

*Form. hortandi. Quid ego te doceam, nihil, qvod
adhonestum pertineat, ignorantem? (A)*

*Form. Excusandi literarum prolixitatem: Qvo in mu-
nere versanti, &c. (B)*

Qvod à me postulari videbatur, ut tibi, de stu-
diis meis non pessimè existimanti, (sic enim
audiebam) per literas gratias agerem, in eo dedi
operam, ne desiderari posset officium meum. Atq;
eqvidem restiti nonnihil à principio cupiditati
meæ, veritus, ne prudentis hominis non esset, ista
dignitate, ista virtute virum, cui nullum à publico
munere tempus vacet, appellare literis: sed meam
cunctationem viri optimi, atq; eruditissimi, Andreæ Patricii, omnia de humanitate tua pollicentis,
discussit oratio. Scripsi igitur ad te, non, ut tibi re-
scribendi onus imponerem, sed, ut, qvoad possem,
testificarer observantiam meam. Qvod si sum asse-
cutus, & si tu, qvanti faciam judicium d^e me tuum,
intelligis; ita lator, qvafsi bona omnia contigerint,
& cum hac mea voluptate vix puto voluptatem ul-

lam posse conferri. Qvòd autem silentium etiam tuum excusas, & ea commemoras, qvæ te à scribendo ante a retardarunt: hoc eqvidem à te nunquam exspectavi; à qvo libenter legi meas literas, de qvo dubitare mihi non licuit, satis superq; habui; sed qvo exspectavi minus, eò scilicet magis agnosco, qvæ constanti omnium sermone prædicatur, benignitatem tuam. Gratulor autem, ut debeo vehementer, & te à febri convaluisse, qvæ laborantem in reditu suo Patricius offendit; & exitiali illâ luce, provinciam esse liberatam. Occupationes tuas puto, & audio gravissimas esse; sed leviores fiunt gloriæ fructu, qvem tu quotidie percipis, tuis debitum virtutibus, amplissimum. Porro, qvam sit homine dignum, de multis, ac, si fieri possit, de toto hominum genere bene mereri, (A) qvid ego te doceam, nihil, qvod ad honestum pertineat ignorantem, qvem ita semper ad decus natura impellit, ut omnia tamen consilia, omnes actiones ratio, & sapientia moderetur? Qvare, istis curis, istis laboribus, qvos esse tua laudis segetem, ac materiam video, ignosce, obsecro, Miscovi humanissime, si te serò admodum cupio liberari. Nam, qvod ad studia literarum attinet, id est, ad eum animi cultum, unde oritur artium ingenuarum præclara cognitio: primum, cum tua habeas jam, qvæ petuntur à literis, & cum eloquentiâ doctrinâq; ex superiorum temporum vigiliis excellas; non intelligo valde esse, curlabores: deinde, tantine putas librorum consuetudinem, aut ullum cum ulla doctrina commercium, qvanti difficillimis temporibus, in sum-

summa bonorum, & sapientium civium in opia, re-
quirenti consilium, operamq; tuam patriæ subve-
nire? (B) Quo in munere versanti, non committam,
ut longiore molestus epistolā sim: & hæc ipsa, for-
tasse nimis multa, amori largieris in te meo: cui
dum obseqvor, teq; colloqui præsentem video, or-
bitus occupationis tuz, memor humanitatis, pro-
vectus imprudenter sum. Vale. Venetiis.

ANDREÆ PATRICIO.

1. Lætatur se à Patricio literas accepisse, & 2. vicissim illi suum in rescribendo officium pollicetur: quod hactenus ob causas dilatum excusat. 3. Gaudet se ab illo amari. 4. Gratias illi agit, quod se in Miscovii amicitiam perduxerit.

Form. Agendi gratias. Tibi autem &c. gratias tuo fortasse merito pares habere possum &c. (A)

MI Patricii, non te fugit, mōrosos esse, qvī a-
mant. Quo me vitio laborare non inficior.
Adspectu, & consuetudine præsentium amicorum
carere non possum. Si absunt, igniculum desiderii
ita non fero, ut literas ab iis exigam potius, qvām
exspectem. Hinc illæ interdum, vacuæ prorsus ira-
cundiâ, qvæ abest à natura mea, amoris plenissimæ
querelæ. De qvib; audisse te aliquid gaudeo: ut
ego qvoq; in querela tua mutuam erga me bene-
volentiam, qvā nihil habeo carius, agnoscerem.
Qvod equidem lœtari te qvoq; arbitror. Qvæ enim
humanitas tua est, certè totus abesse non vis, nec

ejusmodi tuum in discessu consilium videbatur, nec nos, qvi longinqwum memoriam colimus, diligimus, laudamus, digni videmur, qvibus nullam svavitatis ingeniiq; tui partem restitucas. Officium autem in r̄scribendo meum, non committam, ut desideres; nec desiderari antea passus essem, si literas tuas, à me vehementer expetitas, qvas misseste significas, accepissem. Provocassem etiam mihi crede, pro meo in te singulari studio, si vacassem, & si vacare te ab illis negotiis existimassem, qvorum onera gravissima, vigilantibus, & magna præditis virtute viris, id est, tui simillimis, imponi æqvum est. Qvod ais, omnia te conferre ad dignitatem meam; dupliciter gaudeo, & qvòd me ames, (qvanq; hoc antea perspexeram,) & qvòd id ex officiis erga me tuis homines intelligent: idq;ve non mediocriter ad existimationem meam statuo pertinere. Mscovii qvidem in benevolentia, cuius habeo testem, refertam humanitatis, elegantissimam epistolam, scito me omnia ponere: eamq; ut video summo hominis beneficio consecutus, ita triumpho, qvæsi nihil jam adversi à virtutis adversariâ fortunâ possit evenire. (A) Tibi autem, qvi mihi ad amicitiam viri tanti aditum patefecisti, gratias tuo fortasse merito pares habere possum, & habeo sanè qvām maximas, referre certe nullo modo possum, ac ne agere qvidem: qvod tamen humanitas tua non ferret; & si ferret, qvæ mihi unq;verba, ab intimo licet artificio deprompta, satisfacerent? Vale. Venetiis.

STANISLAO VOGELVETRIO,
PATAVIVM.

EPIST. VII.

*Querela de non acceptis literis ab amico, ad quem
quaternas scripserit. 2. Respondet gratiarum actioni &
laudationi Vogelvetrii, quem cur amet, subjungit.*

Form. Laudem non agnoscere. In qvoprobari. (A)

ME qvoqve torquet exspectatio literarum; de qvo mihi, me qvidem invitò, tamen adversa, qvædam amor singit. Nec enim adduci possum, ut oblitum nostri, aut parùm in colendo officio diligentem existimem; qui & humanitate omnes vincat, & quaternas jam à me literas acceperit. Utinam valeat, atq; in illis negotiorum fluctibus utatur secundis ventis: reliqua feremus facile, eadem qve absenti benevolentia perpetuò præstabitur. Cùm literas Italicas meas ad te misi, nihil scripsi, ne tibi rescribendi, præsertim de re minima, onus imponerem. At tu, gratiarum actione non contentus, etiam me laudandum putasti, & iis qvidem verbis, nihil ut esse possit illustrius. (A) In qvo probavi vehementer elegantiam ingenii tui: in judicio, nisi me ipse diligam, desiderare aliquid cogor. Aliiquid autem? planè hoc totum, mi Vogelvetri, humanitati tuae tribuo; de qua tamen ipsâ valde te amo: ac velim existimes, te mihi hærere in animo, tum tuâ sanè causâ, cui neminem probitatem, ingenio, studio bonarum artium antepono; tum qvôd in uno

te nonnullam Patricii, ac etiam imaginem videor agnoscere. Idq; tibi aliquando fortasse, Minervâ, ut spero, non invitâ probabo. Vale. Venetiis.

DIONYSIO LAMBINO.

EPIST. VIII.

Scribit, gratias sibi fuisse Lambini literas, cumq; hortatur, ut industriam, quam in Aristotelis libris Moralibus posuit, ad alia quoq; conferat. 2. Rogat ipsum, ut sibi Card. Turonii gratiam conciliet.

Form. optandi felix iter. Si navigatis in Galliam. (A)

NOli existimare, mi Lambine, cùm fructu consuetudinis tuæ caream, qvidqvam mihi tuis epistolis esse jucundius. Facit hoc sanè, qvi mutuus inter nos amor est, ortus à meo de tuis virtutibus judicio; tuà verò de meis ad eandem laudem conatus opinione, fortasse non nullâ: sed scriptorum etiam tuorum subtilitate, & elegantiâ mirificè delector. Vel hæc, quam accepi Idibus Junii raptim à te, ut video, exarata epistola, quam loquitur pure, quam nullis illustrata pigmentis, nullo, ut tu scribis, fuso, tamen nitet. Itaq; nihil unquam legi libertiùs. Quæsieram autem per literas à sororis meæ filio, Julio Catone, ecqvid parturiret ingenium tuum. Non tam, ut meæ, quam summa est, quam ut eorum, qvi ad me adeunt quotidie, cupiditati satisfacerem. Scito enim, admirabilem hic esse quandam de studiis tuis opinionem, cum è sermonibus meis, eximia sèpè tua cum laude habitis, tum verò ex illa præstanti industria, quam in convertendis Ari-

Aristotelis de morali philosophia libris ita collo-
casti non modo , ut eorum , de qvibus diu bona ho-
minum existimatio fuit , errata patefaceres ; sed ut
ipse maximam & judicii , & mihi qvidem , ut vide-
tur , qvi ea cum Græcis diligentissimè contuli , elo-
quentiæ laudem ferres . Qvod à te institutum reti-
neri , & eandem operam ad reliqua conferri , si qvis
est , qvi valdè cupiat , ac te etiam tacitâ sçpe cogi-
tatione hortetur , is ego sum . Publica , fateor , me
movet utilitas , cui te video Græcæ , ac Latinæ lin-
gvæ peritissimum , præterea instructum iis artibus ,
à qvibus perfecta intelligendi , ac judicandi ratio
manat , unum in primis posse consulere : sed meher-
cule etiam gloria tuæ pro amicitia nostra vehemen-
ter faveo . Vides enim profectò , (qvid enim , qvod
ego videam , tu non perspicis ?) paucos omnino
ex iis , qvi populari fama celebrantur , sine exce-
ptione posse laudari , & hac tanta qvotidie exequi-
tium librorum copiâ impediri potius , qvam adju-
vari studia nostra . Qware fuscipe onus pro tua par-
te . Nervos novimus industria tuæ : qvos si conten-
dere volueris , nihil est , qvod sustinere , ac perferre
non possis . Nam de Lucretio , svideo eqvidem , ut
absolvas : poëta est egregius , vel Ciceronis nostri
testimonio : & in eo maximam à multis , nec à me ,
ipso minimam' gratiam inibis : sed voco te libenti-
us ad illa præstantiora : nec tu meum consilium ,
atq; etiam studium , si modo tibi aut sapere aliqvid ,
aut velle tuâ causâ video , debes in tua laude con-
temnere . (A) Si navigatis in Galliam , qvod à te
scriptum confirmant multi , opto vobis felicem cur-

sum, & secunda omnia: teq; rogo, nisi me ineptum esse censes, & nimis impudenter petere, ut Cardinali Turnonio, Principi sapientissimo, optimarum artium patrono, me in gratiam ponas: quem hic honoris gratiâ salutare, cùm maxime vellem, per invaletudinem nunquam licuit. Sigonius, plane, ut ait, vir doctissimus, addas licet humanissimus, cui tu in transverso literarum tuarum versiculo salutem adscripsisti, valde gaudet, amari se, ac laudari à te, de quo ipse honorificè in primis loquitur, & sentit. Iste te resalutat amantissimè, euntiq; in Galliam, incolumitatem, & redditum precatur. Vale. Venetiis.

JULIO POGIANO, ROMA M.

EPIST. IX.

Responsio ad Laudatoriam, in qua 1. exponis causas, our honorificè de ipso sentiat & loquatur, videlicet ob excellentem ejus eloquentiam, & honorificam de se opinione. 2. Laudem eloquentie sibi à Pogiano tributam non agnoscit, sed eam in ipsum Pogianum conjicit, cum quo ne ausit quidem in hoc certamine contendere.

QVAM libenter, & qvam sàpe de te cogitem, Pogiane doctissime, conscius ipse mihi sum: mea verò qvæ sit, ac fuerit semper, ubi temporis ratio tulit, de tuis virtutibus oratio, cùm honestos, & graves viros, iis, qvibus ipse excellis, doctrinis exultos, habeam testes, non conabor tibi literis exponere. Nec tamen aut amori erga te meo, qvem fate-

fateor impetrare à me posse omnia , tribuere qvid-
qvam in te laudando velim existimes. Tu ame scrip-
ta , in qvibus excellentem qvandam eloquentię
præstantiam elucere vidi , maximè verò præclara ,
illa pro illustri Rhodiorum Eqvitum societate ad
Pontificem habita oratio , qvam efferre laudibus
nunqvm desino , in hanc sententiam facile perdu-
xit. Accedit humanitas , probitas , opinio de me tua ,
nec ea significata obfcurè , sed æternis ingenii tui te-
stata atque expressa monumentis : ut , si nihil ipse ,
contrà qvād adhuc laboravi , mémoriā dignum ,
præstem , me tamen ex testimonio tuo posteritas
ignoraré non possit ; si aliquid à me sum , tibi ta-
men debeam plurimum , cuius ad eam , qvæcunq;
de me est , existimationem accedat auctoritas . Qvod
si te antea , naturali qvādam animi mei propensio-
ne , & communi erga omnes , qvi optimis in artibus
cum laude versantur , officiō , non mediocriter dili-
gēbam : nunc , propria cùm addantur in me merita ,
nisi totus amore flagrem , ac studiō tui , nisi , qvam
excelso in loco sitam video , illustrari etiam magis
omnium præconiis tuam laudem exoptem ; malam
referre gratram literis iis , qvarum consuetudine ad
humanitatem excolimur , & omnino hominem ex
homine videar exsuere . Qvæq; mi Pogiane ,
non ita mei dissimilis esse possum , ut agnoscam ea ,
qvæ tu in illâ omnium elegantissimâ epistolâ , ad
eximiæ tum indolis , tum etiam virtutis adolescen-
tem Octavianum Magium proximè scriptâ , verbis
amplissimis in me contulisti . Scilicet ego in elo-
quentia magnus , qvis , & qva in arte ? illâ qvidem ,
ut

ut res indicat, omnium difficillimâ; ipse autem vix mediocri instructus ingenio, otio certe, sine quo ne summis quidem ingenis valde proficitur, nunquam abundans, adversâ etiam per annos multos modò valetudine, modò fortunâ vexatus. Sed absuerit nihil eorum, quæ laudem in aliena lingua cupientibus reqviruntur: me tamen vobis, qui Romæ in ista luce, summa omnium virtutum ingeniorumq; præstantia vivitis, qui pedem quotidie ponitis in vestigia clarissimorum virorum, qui spiritum ducitis è Romano illo cœlo, seminibus eloquentiarum referto, anteponendum esse nunquam duxi: fortasse, ut comparari aliquando possem, operam dedi. Sed hoc quidem nondum contigit; ac vereor; ut contingat unquam. Me enim in hoc studio, quod mirificè delectabat adolescens, rei familiaris occupatio non sinit esse diligentem. Ætas etiam, nescio quo modo gloriæ cupiditatem, si qua fuit in nobis, videtur extingvere: quâ sublatâ, non minimum languescit industria. Contra vobis, ab omni cura expeditis, tibi præsertim, non ætate minus, quam ingenio florenti, quotidianum esse cum libris usum, & cum omni liberali doctrina, non ignoro. Quanti verò illud est, quod quidem nos caremus, locorum admonitu excitari ad decus? quanti etiam illud, haurire aliquid posse omnibus horis ex mutuo sermone, præcipue verò ex perennibus illis, uberrimisq; optimarum scientiarum fontibus, Octavio Panthagatho, & Gulielmo Sirletto, familiarissimi tuis: à quibus, ut opinor, æquè diligimur: sed æquè tamen eorum doctrinâ frui, per intervalla locorum mihi non licet.

Itaq;

Itaq; tot , ac tantis, qvæ supetunt vobis, desitutus
 adjumentis, tantum abest, ut glorioſi palmam cer-
 taminis audeam sperare, ut hastas etiam non invi-
 tus abjiciam ; qvi præsertim facile futurum intelli-
 gam, ut ad te, qvem planè in oculis fero, & à quo
 mutuam mihi tribui voluntatem libenter credo,
 primæ partes in cognitione , & usu Romanae lingvæ
 omnium judiciō deferantur. Qvare primū illud
 te rogo, ne mihi tuā prædicatione , qvæ tota, ut ego
 interpretor, ab amore proficiscitur, plus oneris im-
 ponas, qvām mea sustinere possit infirmitas : exi-
 stimesq; non minus me molestè ferre , si quando
 mihi falsa laus affingitur, qvām nonnullos, cùm ve-
 ra detrahitur : deinde, si ego abs te in mea laude,
 dissentio, ne propterea meum in tuā judicium im-
 probes : qvod, ne siquidem ipse prorsus à me dis-
 sentias, immutare, cùm multis jam pateficerim, aut
 velim, aut possim. Vale , & Sirletto nostro , ac Pan-
 thagatho meo, vel potius utriq; nostro , dic salutem
 meis verbis plurimam. Venetiis.

HORATIO URSINO, ROMAM.

Responsio ad conciliatoriam, qvâ primū gratulatur
 sibi de amicitia Ursini , & epistolam ejus ad se scriptam lau-
 dat. Deinde letatur, Ursinum nobilissimā familiā ortum,
 unam virtutem amplecti.

UT video, Magius, amores utriusq; nostrū, o-
 ptimus adolescens, nec literis tantū, sed hu-

manitate etiam perpolitus , exquisitum ad conglutinandas amicitias tenet artificium . Nam ille me , primum , jam antea commotum eâ famâ , qvæ de tuis laudibus percrebuerat , suo testimonio vehementer in tui benevolentiam impulit : deinde , ut integrum officii sui fructum ferres , te qvoq; de meo erga te studio literis admonendum putavit . Qvod eti præter opinionem meam potius , qvam contravoluntatem , factum esse confiteor : tamen eo mihi nomine abs te gratias agi molestè ferrem , nisi epistola tua , distincta luminibus ingenii , index amoris in me tui , qvô eqvidem antiquius habeo nihil , omnes animi mei partes ea voluptate perfunderet , ut molestia locus esse non possit . Aderat , cùm eam attulit Magius , legitq; me concedente , semel & iterum Carolus Sigonius , qvi qvantum judiciò , & eloquentia valeat , neq; tu , nec , ut opinor , jam ignorat qvisqvam . Is ornavit ingenium tuum divinis laudibus , me prorsus assentiente : nam qvid , Magio , dicam ? qvi te , qvalem ipse antea in omni sermone prædicaverat , talem vobis videri , mirabiliter ob eximiam in te benevolentiam , fortasse etiam judicii sui causâ , latabatur . Nimurum habet hoc nobilitas , ut , qvamcunq; se in partem dederit , insigne qviddam præstet . Sed qvô libertius de spatio curriculoq; majorum pleriq; deflectunt , eo præstantiorem apud omnes homines & gloriam & gratiam , si qvi cursum tenent , asseqvuntur . Qvod tibi gaudeo contigisse : qvi , cùm multis tum naturæ , tum fortunæ donis abundares , natus in civitate , orbis terrarum olim dominâ , nunc religionis , pietatis , justi-

justitiae domiciliō; ortus ex ea familia, cuius nomen
præclaris partum & studiis, & factis, multis jam se-
culis per omnes gentes fama disseminavit: tamen,
quasi hæc ad te non pertineant, id agis, ut una te
nobilitet virtus, & quantum honestatis à majoribus
tuis accepisti, tantum ipse posteris relinqvas.
Qvod etsi difficillimum est, præsertim his tempo-
ribus, cùm adversentur multa, &, ut vides, ad ina-
nia quædam, neglecta solidâ gloriâ, mores incubu-
erint: tamen à te, freti prudentiâ & ingeniô tuô,
freti etiam constantiâ, summa omnia exspectamus.
Quæ porrò laudabilior industria, quæ cura præstan-
tior, quæ in animi cultu consumitur? cùm
scilicet id quærimus, ne quando impendentem for-
tunæ vim, optimarum artium præsidiô muniti,
pertimescamus; ne jaçtemur huc, illuc, vel cupi-
ditate, vel metu: sed in tantis vitæ quasi tempesta-
tibus tranquillissimo, ac jucundissimo literarum
portu perfruamur? quæ qui non videt, nec de adipi-
scenda virtute, quæ rationis absolutio est, assidue
cogitat; nñ ille eo ipso rationis munere, quo uno
cæteris præstamus animantibus, indignus est. Qvod
quidem semper sensi: licet, qvò contendi, non per-
venierim. Te & sentire idem, & posse conseQUI, qvod
vis, intelligo. Qvod si de præmiis cogitas, quæ pro-
posita sint, vides: æternum decus, & honorū amor;
quem debes omnibus rebus anteponere. Evidem
in eo summam felicitatem ab adolescentia consti-
tu. Ex quo quanti faciam amicitiam tuam, quem
nemini aut probitate, aut studiô liberalium doctri-
narum audio concedere, facile potes intelligere:
idq;

idq; ut re ipsā aliquando experiaris , operam dabo.
Vale , & Julium Pogianum , familiarem tuum , præ-
stantem omni laude virum , ac Hieronymum Lip-
pomanum , eximia spe summæ virtutis adolescen-
tem , salutes , rogo , meis verbis diligenter . Venetiis.

OCTAVIANO FERRARIO, MEDIOLANUM.

EPIST. XI.

*Excusat se de mora in excudendo libro , eamq; rejicit
in pituitam , quā laboravit . Deinde conqueritur de ava-
ritia bibliopolē Mediolanensis &c.*

NOli putare , me tantum amici tui ~~ωρεληναν~~ tribuisse , ut adhuc rem ducerem . Nam , et si de illius ingenio , doctrinaq; semper optimè sensi , idq; primū literarum tuarum testimonio , pōst etiam judicio meo commotus : tamen de tuo libro ita iudico , nihil fieri posse non modò eruditius , in quo meam de studiis tuis opinionem æquavit industria tua , verū etiam elegantius : qvod ab excellentibus in philosophia viris , qvalem te jam omnes praedicant , hodie non admodum exspectatur . Quid igitur obstitit , cur non aggrederer ? causam si qvaris ; de quā te , si res pateretur , celatum vellem : pi- tuita , repente commota , satis per se molesta , mox etiam , cū tussis accessisset periculosa , moram injecit : biduum jacui , medicō non admisso , accurata victūs ratione contentus : in qua tu quantum po- nas , ignoro ; ego utilissimam experior . Nunc , qvæ superfunt mōrbi reliqviæ , do operam , ut eas depel-

lana

Iam. Qvod eādem, ut spero, abstinentiā conseqvar.
 Filio jam , & domesticis omnibus rectē est. Liber
 tuus , qvemadmodum ex paginis , & diebus ratio-
 nem duco , video fore , ut Idibus Sext. aut planē ab-
 solutus ab operariis nostris , aut inibi sit. Itaq; ve-
 lim signifies , qvot ad te ejus exempla , & cui dari
 velis. Chartam probabis : habet enim amplitudi-
 nem , & elegantiam ; spero , item reliqua. Mitte-
 rem Joh. Antonio, bibliopolæ vestro ; sed homo est,
 qvod inter nos dictum sit , paulò ad rem'attentior,
 qvām vellem. Nisi remittet aliquid de sua consve-
 tudine , vix puto inter nos posse convenire. Verun-
 tamen qvid ad nos? utamur aliō , qvis se præbeat x-
 qviorem in transfigendo , deinde bonum virum in
 fide præstanta. Qvod totum prudentiæ tuæ com-
 mitto. Vale. Venetiis.

EIDEM, MEDIOLANUM.

Primò affert causas , cur non cupiat à Ferrario crebras
 literas. Deinde negat ejus librum prius posse typis manda-
 ri , qvām redeat officine curator. Terriò queritur de
 morbo filii , & Ferrarium felicem ducit , qvi philosophia be-
 neficiis à tot curis sit liberatus.

EGo verò nihil minus volo! qvām , nisi vacas , à
 te responderi. Nam , et si mirificè delector in-
 geniò tuò , cuius imaginem in iis , qvæ à te scribuntur ,
 epistolis magnâ lèxe cum animi mei jucundi-
 tate contemplor: tamen , ne me putas in ea hæresi
 esse , qvæ ad se ipsam refert omnia , aliorum causâ

minimum laborat. Cogito valetudinem tuam: cogito maximarum doctrinarum studia: amicis, & propinquis horæ dandæ sunt: invitata humanitas; pietas cogit: cur ego te ista velim deserere tam laudabilia tamque necessaria, studium ut expleas meum crebritate literarum, quod expleritamen nullo modō potest? De libro, teneo jam quid ve lis. Typis quos probas, & charta quā vis, utemur. Initium fieri ante, quām redierit is, qui totam officinæ curam sustinet, omnino vix potest. Erat autem in Forum Julii, sui negotii causā, profectus. Ejus porrò diligentiam cum in charta, tum in toto hoc genere utilem, & necessariam esse, sāpe sum expertus. Quòdqueviūs hoc, quidquid spatiū interponitur, uterque nostrum ferre debet. Atque etiam ne quid cœlem, paulò eram conturbatior, agrotante filio, quem de tribus unum habeo reliquum. O mi Ferrari, quantam tu debes philosophiæ gratiam, quæ te à tot curis ad jucundissimum vitæ genus abduxit! quanquam fortasse hoc melius; & in agendo positam esse virtutem, ne tui quidem Peripatetici negant. Sed hæc omitto. In pecunia permutatione agnosco tuam in me benevolentiam, penè dixi liberalitatem. Quod si arcæ meæ consultum aqvæ omnes vellent; quantò mecum ageretur commodius? Nunc mihi crede, secus est, nec me tamen reclamante. Vale. Cruceio, & Capra salutem plurimam. Venetiis.

JOH.

EPIST. LIB. V.
JOH. ANTONIO TURONEO,
URBINUM. 323

EPIST. XIII.

Ant. Turoneum, ob vim vi repulsam, patriâ carentem, consolatur, adductis paucis argumentis, quæ ad hominis in exilio degentis dolorem leniendum facere possint. Deinde refutat ea, quæ à specie Urbis, à consuetudine amicorum, ab utilitate aliqua peti posse videbantur. Tertio si patriâ carere nequeat, spem ipsi facit fore, ut operâ amicorum possit restituiri; inter quos recenset Rosarium quendam, qui plurimum possit. Calvinum excusat propter senium: Se propterea, quod publica parum frequenter: testimonium verò eruditionis & eloquentiae se ipsi perhibeturum pollicetur.

SI quisquam est, qui ex adversa bonorum viorum fortuna solitudinem capiat; eorumque mederi studeat incommode: eum ego me esse profiteor. Sed, cum ad opem ferendam nihil mihi suppetere præter voluntatem intelligo: sic afficiar, ut me ipso miserius esse nihil putem. Qvod si anteas sensi, certè id in tuo potissimum casu mihi contingisse, nisi vel meam consuetudinem ignoras, vel ignorari a me tuum ingenium, tuam probitatem, putas, debes opinari. Quamquam cum recordor, & eadem sœpe accidisse optimis viris, & ubiq; virtutem honestissimum habere domicilium: nec fieri nunquam, ut calamitas etiam gloria fit; nec ullum in te dedecus, aut facinus turpe conferri: cum hoc æternâ naturæ lege, unde humanæ leges,

tamquam ex archetypo, describuntur, sancitum esse videatur, ut vim vi liceat repellere, & sua cuique incolimitas prima sit: hæc inquam, memoriam, & cogitatione dum pertracto; id quod, quasi solatum quærens, sæpe libenterque facio; lenitur aliquantum doloris acerbitas, atque etiam tibi, quantum licet, in medio dolore gratulor: cui, nisi loci mutatio gravis est, cetera, quæ videris amisisse, leviter ferenda esse censeo. In loco autem quid te, torqueat? species urbis? at ea, quæ ad oculos pertinent, nemo unquam sapiens neque in malis, neque in bonis esse duxit: & ego, qui longè à sapientia disto, hæc tamē prorsus non amo inania; solitudine fruor, quantum possum: in hac mihi vivo, & DEO; quod unum est beatè vivere. Amicorum, consuetudo? quid? absentes non diliguntur? non, si volumus, & quoties volumus, literarum sermone conjungimur? Evidem, postea quam discessisti, nescio quō modō crebrius etiam, quam cum aderas, de te soleo cogitare? & mihi scito amicorum, spectra, praesertim quos virtus, & integritas commendat, esse jucundissima. Sin utilitatem aliquam, tuis necessariam rationibus, cogitas; non dubito, quin istuc, quicquid jacturæ factum est, brevi majoribus etiam commodis resarciantur. Nec verò, si me audies, utilitatem ullam cum ea doctrina conferes, quam tu auges quotidie in isto otio, neminem curans, præter te ipsum: quod hic certè non contigit. Magnum est studia posse colere quæ velis, & quantum velis; tibi uni fementem jacere, tibi uni fructum colligere. At quem fructum? cui nec

nec imber immoderatus , nec æstus , nec ulla cala-
mitas noceat , nec svavitatem detrahat , sed augeat ,
qvæ cætera omnia corruptit , dies . Qvod si tibi ,
multorum philosophorum exemplō , vitam in pa-
tria ducere , ob doctorum hominum paucitatem ,
non perplacet : aut dubitas , qvin de ista curâ nos
amicit tui , si qvid noster in te amor , si qvid pietas
valebit , aliqvando liberemus ? qvod tamen ejus-
modi est , ut non tam latandum videatur , cùm
evene rit , qvam non doleundum , si serò , vel si etiam
nunquam eveniat . Nos enim in delectu rerum sa-
pè fallimur : errore mentis tamqvm salutaria ,
qvæ noxia sunt , adsciscimus : unus eventa rerum
prospicit ; unus igitur nostra consilia gubernet , ac
moderetur Deus . Cui si te totum permiseris ; si
minimum in te ipso , in eo posueris omnia : mihi cre-
de , ex ipsis molestiarum fluctibus emerges ; nihilqve
posthac aut mali metues , aut boni frustra cupies :
multa etiam , qvæ non cupies , nullis accersita la-
boribus , aut studiis , ad te suâ sponte confluent . Ego
tibi operâ , curâ , diligentia , qvæ nunquam in me
desiderabis , fortasse etiam consiliō prodesse ali-
qvid possum : Rasarius , qvi publicam personam
gerit , etiam auctoritate adjuvabit ; quem licet exi-
stimem , quantum valet , tantum tuâ causâ velle ;
tamen svideo , literis eum interdum appelles , ro-
gesq; ut respiciat fortunas tuas , & aliqvid eis , atq;
adeo multum cogitationis impertiat . Calvinus , o-
ptimo viro , mihiq; vetere benevolentia conjunctissimo ,
amoris , & studii erga te sum ipse optimus
testis : sed ætas jam obstat , qvò minus ea , qvæ res

postulat, obire, & exequi possit omnia. Itaq;, nisi me fallit opinio, totum in Rasario est. Nam ego, ut scis, vel infirmitate valetudinis, vel diurna, jam consuetudine, & voluntaria quadam desidiae, loca publica non admodum frequento: quo familiariates intermitti, & ex eo amicitias, si quae penitus virtute non haerent, paulatim dissui necesse est: testimonium tamen judicii de te mei nullo loco derit. Et de doctrina quidem, ut spero, fidem faciet oratio nostra: eloquentiam vero, in qua tibi quantum tribuam, cum alii, tum omnium modestissimus; & ingeniosissimus; adolescens, Franciscus Vianellus a me saepè audiit, tua scripta facile probabunt. Vale. Venetius.

FEDERICO GALLO, URBINUM.

EIPST. XIV.

1. Accipit Galli excusationem, quod is se insalutatio discesserit: cuius tamen desiderio flagrabit, tum, ut ipse mandata daret ad patrem: tum, ut cum ipso de ratione, studiorum ageret. 2. Hortatur illum, ut per literas, quid legat, quid scribat, sibi significet; nec se desidia vel voluptati dedat: sed patris exemplum imitetur.

ITerum jam te purgas, quod in discessu tuo menses ferè quatuor abfuturus, ad me non adieris; quem, ut opinor, tui cupidum ac peramantem cognoveras. Ego autem, etiam si repentinam illam discedendi necessitatem literis minus excusasses; tamen vide, quam faveam amicitiae nostræ, & quam

non

non stricto jure tecum agam; nunquam mihi persuaderi passus essem, hoc abs te salutationis officium vel nostri oblivione, vel contemptu, vel ulla omnino inhumanitate tua fuisse prætermissum. Qvare accipio excusationem tuam: speroqve te operam daturum, ne utaris eā posthac; idq; mihi scito fore jucundissimum. Nam cūm semper dilexerim plurimū, à qvo primū die mihi cognitus est, parentem tuum; cui te cupio & spero simillimum fore in iis artibus, qvibus honestius, aut gloriōsius esse nihil potest: tum verò studia tua, ingenium, qviq; lumen, & ornamentum ingenii sunt, mores ita me tibi adjunixerunt, ut omnibus te laudibus libenter cumulem, nihil de te, qvod indecorum, aut turpe videatur, ne suspicari qvidem velim. Eqvidem mirifico tenebar desiderio tui, tum, ut mandata darem, de qvibus ageres cum parente tuo; tum etiam, ut, qvō tibi studiorum genere totam astatem in patria traducendam statueres, à te ipso cognoscerem: ut vel ex optima tuorum consiliorum ratione voluptatem caperem; vel, si qvid contrā sentirem, indicarem sententiam meam. Qvantam, cūm domi habeas, unde discas, & unde præclara qvæq; sumas; neq; te meis, neq; ve cujusq; vam egere præceptis intelligo. Veruntamen verus amor latere non potest; ostentat se, ubi etiam minimè opus est. Actu qvidem percommodè feceris, si qvod corām non licuit, fortunæ potius culpā, qvām tuā, id tibi agendum per literas existimabis, ut aliquid de qvotidiana tua tum lectio, tum etiam, sine qva lectio penè inanis est, scriptione,

significes. Non enim te puto vel desidiae quidquam loci relinquerere, vel iis levitatibus, in quibus plerique adolescentes insaniunt, operam perdere. Scis, quod sapientissimi homines prodiderunt, imitatrixem boni voluptatem falsa specie decipere, illecebram esse turpitudinis, escam malorum omnium, qua capitur aetas improvida, nec se captam sentit, nisi cum imprudentia poenas luit. Atque hoc in genere labi, & errare, cum ceteris turpe sit, iis videtur esse turpissimum, quibus ad amplectendam honestatem pracepta non defuerunt. Et, pracepta si valent, quae tibi ego, pro meo in te singulari studio, deesse non patiar: quanto plus valere exempla a quum est, præsertim quæ posita ante oculos sunt, quæ tibi nunquam intueri non licet, quæque familiæ tuæ quandam quotidie laudem pariant, facile potes intelligere? Itaque non à te mediocre aliquid, sed summa omnia expectari, nec expectari solum, sed exigi etiam quasi debita, debes cogitare. Quæ si præstas, lætitia quidem parentes tuos, quibus potissimum, & patriæ natus es, afficies incredibili; te ipsum autem perpetuis instrues, maximisq; bonis; nec illa timebis externa, quæ casus, & fortuna inventit: sed à te ipso pendens, nullis objectus injuriis, firmissimò artium optimarum præsidio munitus, vitam deges beatissimam, æternamq; posteris tui nominis memoriam relinqves. Vale. Venetiis.

OCTAVIANO FERRARIO,
MEDIOLAMUM.

EPIST. XV.

De

De variis rebus agit. Sribit non pœnitere, indigno officia præstissime. Literis ejus se delectari. De libris transmittendis negotium alicui domesticorum dedisse. Consilium ejus de farciminiis transmittendis probare. Cruditate stomachi laborare, & quid medici sentiant, exponit: rogat que ut sibi radicem, qua Irios dicitur, conditam mittat.

O Präclaram παλινῳδία! at ego tuarum literarum memoriā, contuleram in eum perpetuō qvōdam studiō, qvīdqvīd præstare poteram officii, operæ, diligentiaz. Nec me tamen pœnitet, eō processisse, unde nunc tu ipse penè revocas. Mutare autem consuetudinem, præsertim in benē merendo, vix licet. Nam illa superiora, si doctrinaz non vis, in qvo me fefellit opinio, humanitati certe dedimus. Nūnc dandum esse aliquid constantiaz, ne nostrūm damnemus institutum, profectō vides. Verūm absit jam hoc argumentum à literis nostris: valeant ea, qvæ jucunditatem non habent, qvam eqvidem non modò ex tuis elegantissimis epistolis, verūm etiam cùm ipse ad te scribo, capere mirificam soleo. Nihil est tanti, qvod cum sermonibus nostris permutari debeat. Nec, de nobis ipsis qvod scribamus, deesse unqvam patietur mutui amoris abundantia. De libris tuis, dedi negotium homini doméstico, ut à peritis de ratione vecturæ cognosceret, eosq; qvamprimum istuc mitteret. Qvod ille, ut est omnibus ferè jucunda negligentia, fortassē nondum fecit. Urgebo literis, & mandata renovabo. Suilla farcimina curaturum te significas: in qvo amo voluntatem tuam: qvòd autem

addis, non antè, qvam extremo mense; ne cùm recentia sint, inclusa corrumpantur; consilium probo: & qvoniam vestra istius generis opsonia, qui palatō sapere putantur, sine exceptione laudant; nec artes qvæstuolas officinæ temerè dediscunt; puto fore suavissima. Sed audi, qvod esse totum, aliud intelliges, id est aliquantò magis ad me pertinere. *Ka*^o*nos ou*^τ*αχοι* sumus, & cruditate laboramus. Id qvidem à pueritia: sed auxit vitium assiduus literarum usus: qvô ademptô qvæ nobis, qui vulgaria contemnitus, delectatio, vel potius qvæ vita supereft? Qvare ignosce, si mihi non impero: qvod ne tu qvidem, opinor, facis. Qvæ situm inter medicos est, ecqvid adjumenti aqvæ sulphurez potus afferre posset? Variè sentientibus, recusavi; ne, qvod ajunt, de sorte etiam in dubium venirem. De gutta capiti instillandâ sermo fuit. Ne hoc qvidem placuit: ne memoriam perclitaret. Ventum deniq; ad victus rationem. Præbui me facillimum, qvidqvid vellent. In primis radicem probarunt, qvæ Irios vocatur: qvam condiri apud vos egrediè, ferunt. Eam igitur, qvod tuo commodô fiat, velim perqviras, iuuentamqve, & mediocri vasculô diligenter inclusam, cures aliquâ ratione perferrandam. Quidqvid erogaveris, bonâ fide, cui voles, hîc numerabitur. Alexandri *πόμηνα* nondum ab eo, cui frater commodaverat, extorqveri potuit: nec ego ursi vehementer, posteaqvam, non ab Aphrodiensi, cuius in eo libro mentio fit, sed à posteriore Alexandro scriptum cognovi; qvod etiam *χαροκτήπ* declarat. Vale, & Cruceio, Ca-

præ-

præqve, communibus amicis, familiaribus tuis,
qvos utinam aliquando complectar, salutem pluri-
mam. Patavii.

JOH. BAPT. RASARIO, VENETIAS.

EPIST. XVI.

*Agit Rasario gratias de communicata secum Ferrariorum
epistola, quam sibi placuisse, nec ulla alienata voluntatis si-
gna se in eare reperisse, scribit. Promittit autem, se ipsum
apud Ferrarium purgaturum, illumq; hortatur, ut ipsum
ianquam ducem suum ad philosophiam observet & diligat.*

AMO te vehementer de Ferrariorum epistola : qvæ
mihi ita placuit, ut nihil unquam legerim li-
bentius. Sanè causam suam diligenter agit, & mi-
hi qvidem egregiè probat. Qvanquam multis jam
annis eam imbibit animo de illius ingenio, doctri-
naqve opinionem, ut errare nihil credam, si quis
multorum rationibus unam ejus auctoritatem an-
teponat. Qvam tibi quoque sententiam probari,
cum intellexerim antea ; cumqve, ut verè dicam,
hoc ipso nomine plurimum accesserit ad benevo-
lentiam in te meam : cupio te nunc ne levissime
qvidem à te ipso dissidere : idqve mihi tum facile
pro eo judicio, qvod de tua virtute semper habui,
tum etiam, pro meo erga Ferrarium singulari stu-
dio, libenter persyadeo. Sed, ut redeam ad episto-
lam ; vides, qvam eruditè, qvam ingeniosè dispu-
tet ; qvam tecum amicè, qvamq; (ut apertus, nec
ulla tectæ simulationis labe suffusus, ejus animus
est,)

est,) ingenuè, & simpliciter agat. Alienatæ verò à te voluntatis, cum causa nulla subsit, ne signa quidem ulla in ejus literis mihi videor agnoscere. De qvo qvia te nonnulli ex epistola tua sensi laborare; nec injuriā: vetus inter vos amicitia fuit, eritq; ut spero, vitæ æqualis, maximis illius in te meritis, ex tuæ mihi prædicatione cognitis, non vulgaribus tuis in illum officiis culta: purgabo te apud eum primis literis accuratissimè; nec ab illo probata damnasse, aut omnino in dubium revocasse, sed qvæfisse nonnulla tanquam à magistro tuo, veteremq; in eo consuetudinem retinuisse, si volueris, ostendam. Non dubito, qvin, si qva ei de tuo sensu, qvod eqvidem vix opinor, suspicio hæsit, amo-veat, ac se tibi qvam primum restituat. Novi hominis lenitatem: benevolentiam in te vidi: isque meæ in te benevolentia fons, ea primum origo fu-
it. Nec enim, qvæ de te olim ad me scripsierit, possum oblivisci; nec, si possim, velim. Illud à te, mi Rasari, si qvid nostrâ etiam causâ vis, etsi necesse non arbitror, tamen vehementer peto, &, si pateris, rogo, non ut optimum virum, doctissimum, hominem, Ferrarium, tuæ laudis auctorem, qvod is tibi ad philosophiam aditus aperuit, viamq; mu-nivit, observes, ac diligas; qvod à te fieri, certò scio: sed ut in omnibus officiis, qvæ ad illius non modò dignitatem, sed etiam voluntatem pertinebunt, certare mecum velis. In quo te mihi parem esse percupio, vinci nunquam patiar. Vale, & Magi-um nostrum, singulari adolescentem ingenio tibi pro sua doctrina, mihi pro meo in eum non medio-cri studio deditum, saluta, Patavii.

Hac

Hæc dictavi, ut soleo, filio meo: nam, ut scriberem ipse mēā manu, neqve per medicum licebat, nec sanè stomachi ferebat imbecillitas.

ANTONIO ROLANDO.

EPIST. XVII.

Primò agit Rolando gratias de mandatis diligenter exhaustis. Deinde pro suo erga ipsum amore hortatur eum, ut Lutetiae, quò prefectus erat, studia literarum gnaviter colat, nec à Turnebi latere unquam discedat.

Form. deferendi studium: Cui qvidem si paribus. (A)

Form. hortandi. Refer ad nos illa præclara. (C)

Turnebi laus. (B)

STUDIUM TUUM IN EXHAURIENDIS MANDATIS MEIS,
celeritas in rescribendo, qvorum ego à te alterum
pro nostra coniunctione exspectabam, alterum
autem pro tuis occupationibus postulare vix audebam,
magnam habent significationem amoris in
me tui: (A) cui qvidem, si paribus non licebit,
officiis, pari saltem ut amore respondeam, ope-
ram dabo: nec dubito, qvin conseqvar: atqve e-
tiam qvod mihi vel injurato velim credas, me jam
esse consecutum intelligo. Qvī enim, tua qvæ fue-
rint erga me officia, meæ qvæ sint partes, ignorare
possum, aut non assiduè cogitare? Ego, Rolande,
qvō primū die, cum lectissimo adolescente, fa-
miliari tuo itemq; meo, †, accessisti ad me, dilexi
mores tuos, in qvibus ingenui multum pudoris, qvi
probitatis index est; multamq; prudentiam eluce-

re vidi. Paucis diebus, cùm de nostris delectationibus, id est, de communibus literarum studiis, colloqueremur, probasti mihi ingenium, doctrinamq; tuam, & ad meam de te opinionem, † testimonio excitatam, plurimum addidisti. Postea facilè inter nos exorta familiaritas: vel qvòd multis in rebus nostri sensus congruere viderentur, & latentis qvædam naturæ vis animos utriusq; conjungeret: vel qvòd assiduitas tua penè quotidiana, ususq; domesticus nihil amicitiaz nostræ deesse pateretur. Me, deinde Venetas rationes meæ, te non ita multò post Lutetiam vocarunt studia tua. Manet amor tamen in me qvidem is, qvi fuerat præsente te, vigetq; memoria tui, nec locorum, aut temporum intervallis unquam evanescet. Qvòd nisi me tuæ laudis magna qvædam cupiditas teneret; angerer, qvòd abes, & ut audio, abfuturus es: sed, versari te in ista eruditorum hominum cœlebritate, frui consuetudine doctrinaq; Hadriani Turnebi, (B) qvem jam pridem omnes cantant, ego orno, qvæntum possum, in sermonibus meis; nisi vehementer gaudeam, te non amem, nec, qvem ames ipse, qvod in primis cupio, dignus sim. Qvare nostrâ etiam causâ contendere, ut, qvo confilio Lutetiam petivisti, id qvam maximè, qvamq; licet celerrimè conseqraris. (C) Refer ad nos illa præclara, qvorum gratiâ discedendum tibi à tuis; preferenda longiitineris incommoda, asperrimarum alpium perterritus obfessa nivibus juga non sine magno periculo superanda existimasti. Qvo de genere tecum agam brevibus; qvia, sensus cùm optimè tuos habeam,

cogni-

cognitos, non dubito, qvin s̄epe tibi veniat in-
mentem, ex ista urbe, qvō, tanq; ad amplissi-
mum artium ingenuarum mercatum libenter o-
mnes confluunt, inanem redire, qvām non deceat.
Qvod si te, studio cognitionis incensum, cetera
qvæ istic habes plurima, liberalium doctrinarum,
adjumenta deficerent: unus tamen idem ille,
qvem paulò antè nominavi, qui præter ceteros
cum literis humanitatem, Græcacum Latinis, an-
tiqvæ philosophiæ scientiam, qvod è scriptis ejus
facile cognoverim, cum elegantiore doctrina con-
junxit; unus, inq;am, tibi instar esse omnium Tur-
nebus, unus & suō te commovere exemplō, & suis
adjuvare plurimū documentis, consiliisq; posset.
Cujus ut à latere, qvoad hominis permittet huma-
nitas, ne unq;am discedas, & istam urgeas occasio-
nem divinitus datam, adipiscendæ virtutis; si tu is-
esses, qv in naturam humanam solā perfici virtute,
nescires, hortarer etiam atq;e etiam: idq;ve liben-
ter tribuerem amicitiæ nostræ: sed cavendum in-
telligo, ne γλαῦκ' εὶς Αἴγινας: cum tu ibi sis, unde
ad alios præclara instituta, unde laudabilis vitæ ra-
tio & sapientia ferè manat omnis. Viam, & ratio-
nem latine scribendi, obsecro, mi Rolande, cur à me
petis, cùm is, qvo ego uno magistro sum usus, &
tibi, & omnibus Cicero pateat? antu me vel hujus
generis reconditum aliquot tenere artificium pu-
tas, à qvo longè absum, vel si tenerem, posse fieri,
ut ab ullo, præterqvām ab hoc ipso, cognoverim?
nec tamen, utiliter qvædam præcipi, &
ad artem posse redigi, negabo: sed mihi ne tantum

oneris imponis, cui nec à domesticis curis otii multum est, & id ipsum, qvod est, vel amicis officii causâ, vel valetudini necessario tribuitur? Scripsi olim de meis exercitationibus, nescio quid, à nobilissimo viro, bonarum artium patrono, Stephano Saulio rogatus: & fortasse digitum ad eum fontem intendi, qvò si accesseris, non dicam eqvidem istam eloquentiæ fitim explebis, sed, ut arbitror, nihil inquinatum hauries. Exstat ea, cum aliis edita, epistola. Si videtur, leges: aut, si legisti, & qvaris amplius; à me cur exspectes, qvem respirare negotia non sinunt, hoc eqvidem tempore non est: pente ab ipsis, qvi vacant, optimis, & scribendi, & judicandi magistris. De Laërtio, &, qvod egisti, pergratum est; &, qvod acturum te ostendis, id si præstabis, maximam inibis à me gratiam. Turnebus, ut me plurimum diligat, qvod certè mutuò faciet, exopto; plurimum ut mihi tribuat, qvod litteræ tuæ significant, non postulo. Quid enim ego sum? aut, si esse aliquid videor, præ illo tamen, qvid sum? non enim χάλκεα χρυσίοις unquam conferam, ne cum Homericō Glauco errem: sed χεύσταις χαλκέοις anteponam semper: Ille est, cui jure omnia tribuantur, qvijam pervenerit eò, quo nobis adspirare non licet. Saluta eum meis verbis, cum veterissimo amico meo, spectatæ virtutis, & industriae viro, Carolo Stephano. Vale. Venetiis.

CAROLO SIGONIO, PATAVIUM. EPIST. XVIII.

Sigoniūm hortatur, i. det operam, ut Patavii cùm

Si.

Sigonium hortatur, 1. det operam, ut Patavii cùm sit,
in celeberrimo Italiæ theatro, omnium exspectationi respon-
deat, & nihil mediocre sibi præstandum existimat 2. ut
Scalam amet, 3. ut crebro scribat.

E Gi diligenter, qvod mandaveras. Præcisè ne-
gavit, ac visus etiam nonnihil molestè ferre.
Sed, mihi crede, hujus generis penè magistro, ve-
stri sensus non congruerent. Nihil morosius. O
multa in omnibus intolerabilia: qvæ nobis tamen,
mi Sigoni, qvi à libris nescio qvid plūs, qvam cete-
ri, sapere didicimus, ferenda sunt. Qvamq; tibi
qvidem, pro tua prudentia atq; etiam pro superiori s
vitæ perpetua consuetudine, nihil difficilè. Sed, Pa-
tavii te nunc esse, in celeberrimo Italiæ theatro, ubi
spectatur, & notatur acerrimè, qvidq; dicas, &
sæpe mihi, nec unquam sine aliquo metu in mentem
venit. Sic sunt, qvi amant: omnia cupiunt, omnia
timent. Vides, qvo te in loco tua virtus, qvantâ o-
mnium exspectatione, constituerit: nihil mediocre
præstandum est, nec, ut cum aliis, qvibus te jam
doctrina, industriâq; antecelluisse omnes judicant,
sed ut tecum ipse certes, teq; ipsum, si licet, vincas,
omniq; laudis genere cumules, elaborandum:
Qvæ, cùm, ad qvem scribam, considero: & cùm
mihi singularem tuam rectissimis in studijs cupidi-
tatem, ac diligentiam propono; mirificè lator,:
nec me tamen pœnitet hoc nostræ necessitudini tri-
buisse, ut ealegas à me scripta, qvæ minimè necef-
saria duxerim. Hesternum diem puto te mutu-
is cum Pace Scala sermonibus jucundissimè tradu-
xisse: qvem volo à te amari plurimum: vel ovòd

ab illo te qvoqve amari plurimū sensi; vel qvōd
eō nihil humanius, nihil amabilius. Præterea, qvod
te vehementer movebit, multis nominibus ego il-
lum in oculis ferō : nec in eo rivales habeo paucos.
Faloppio nostro si discessum meū excusaveris, cūm
uxoris morbus urgeret; gratissimum erit. Necta-
men diutius hic me commoraturum puto. Tanti ni-
hil est, ut vobis carere possim. Interim vale, &, si va-
cat, scribe non accuratē, sed, ut ego nunc, qvicqvid
in buccam: ne pereat omnino fructus nostrorum
sermonum: qvem si literæ restituent; paulò feram
leviū absentis tui desiderium: cuius igniculum, ē
cubiculo meo cum discederes, sentire cœpi: nec
deinde tuum spectrūm discessit ab oculis meis.
Venetiis.

MARCO ANTONIO MURETO, ROMA M.

EPIST. XIX.

*Exstat etiam inter Mureti Epistolas Vol. I. lib. II. Ep. 22.
Respondet autem Mureto ad lib. I. Ep. 12. Venit ad te.*

1. Gratulatur Mureto, qvōd Regibus operam det, qvōd
ingenium ejus Pontifici & Cardinalibus probetur. 2. Orati-
ones ejus laudat. 3. Querela de obitu Duarenii. 4. Si-
gnificat se valere, & commentarios texere in Epistol. Cet-
ronis. 5. Gratias agit de amicitia Petri Fabri.

Form. Deferendi amorem: Meum in te animum &c.

(A)

Gaudeo, mi Murete, qvod profectō etiam me
Gtacente existimas, te navare operam Regibus,
in-

ingeniumq; tuum, qvod ego semper unicè dilexi,
extuliq; laudibus, à tanto Pontifice, & ab universo
Cardinalium Collegio vehementer probari. Nam,
si qvi aliter sentiunt: qvanquam qvis est, qvi aliter
sentire posit? veruntamen si qvi fortasse reperi-
entur, qyos livor impedit, qvò minus rectè ac sincere
judicare possint: de iis laborandum non erit: cùm
te præsertim ille noster, quem seqvuntur multi, sed
ille præter cæteros, qvi nobis qvasi ~~uulnus~~ ^{Seus} de-
bet esse, non mediocriter ornet atq; diligat. Hæc
altera tuo oratio priorem illam vel æqvat, vel vin-
cit, sententiarum, verborum, ordinis præstantia.
Qvo in officio, ac munere cupio te pergere. Simul
enim perges in expedita, maximeq; directa gloria
via, per qvam processisti jam longissimè, nemine
præcurrente, me favente plurimum. De tua in me
benevolentia, cùm recordor meam, dubitare non
possum. (A) Meum in te animum expertus jam es;
eundem si & esse nunc, & perpetuò futurum arbit-
raris, non fallam opinionem tuam. Nam & mea
non solum consuetudo, sed etiam natura ita postu-
lat: & tu perficis eas laudes, qvarum principia me
olim, exspectantem id, qvod præstare te nunc vi-
deo, in tui amorem impulerunt. Habeo summas
gratias, qvas agi à te cupio, Archiepiscopo Becca-
tello: eumq; meo nomine, ut qvam licebit offi-
ciose, qvamq; plurimum salutes, valde rogo. N.†, ut
scribit ad amicos, floret honoribus in patria, carus
Imperatori, jucundus omnibus. Nostri humanita-
tem, & ingenium: doctrinam auxit a diſcessu tuo,
quantum vix credas: itaque summa omnia de illo

adolescente sperare nobis licet. Duarenii obitu, de quo heri primum à Germano homine, qui ex Gallia recens vénorat, accepi, damni plurimum injure civili factum est. Equidem dolui vel tuā causā, quod eum à te amari senseram; quanquam hæc, si ferret humanitas, prorsus dolenda non essent. Quid enim proficimus? angusti quidem gravius, neque communis conditionis necessitas concedit, & vita commutatio, brevissimæ cum æterna, miserrimæ cum beatissima, valde vetant. Ego nunc, quod acceptum divinæ benignitatirefero, quodque tibi punto fore jucundissimum, valetudine utor satis comoda oculis quidem optimis, quod aliquot annis non contigit. Itaque, cum otium non ferrem, (scis enim me quiescere non posse) commentarios in reliquias Ciceronis Epistolas cœpi texere: &, ut initia sunt, prorsus industria non ostendit. Absolvit, ut mihi quidem videtur, majorē partem, id est, tres primos libros, &, extra ordinem, Octavum. In quibus, ut dixijam, nisi me communis φιλανθρία decipit, non videtur opera male collocata. Habebis in clausula, de Petro Fabro, tuo dicam, an meo? ita me triduo cepit, sibiq; devinxit ingenio, humanitate, prudentiâ. Planè vixi, quam diu mecum fuit: nec mediocri sum amore discedentem prosecutus: natus, si nihil præterea meā causā velles, qui & vis, & egistijam plurimum, tamen hoc uno munere, quod auctus per te sum tam ornati adolescentis amicitia, meis omnibus in te studiis, quæ tu merita vocas, optimum gratiam retulisti. Vale. Venetiis.

HIERONYMO CAPILUPO,
EPISCOPO FANENSI.

EPIST. XX.

*Respondet officio& Epistole Capilupi, & pudorem suum
excusat , quò factum sit , ut literæ illius suas anteverterint.
Deinde se laudibus ejus delectari scribit , ac gratias illi agit ,
quòd aditum sibi ad amicitiam suam aperuerit.*

Form. Agendi gratias. Tibi verò (A)

Anè postulabat mea pervetus in te observantia ,
Sex ingenii tui præclaris orta monumentis , ut
aliqvid ad te literarum darem : sed me dignitas tua
semper , & persona deterruit , verentem , ne ta-
lem virum , tantarum rerum occupatione disten-
tum , inanibus appellare literis , prudentis hominis
non esset . Nunc , ut verè dicam , penè accuso mo-
destiam meam ; qvòd , dum cogito ad te scribere ,
nec tamen consilium explicō , interea tua fecit sin-
gulariſ humanitas , ut anteverteres . Qvāq̄ vñ
cur ego apud te , maximarum virtutum laude præ-
stantem , ad qvas mihi adspirare non licet , plus re-
fidere officii moleſtē feram , cūm præfertim hoc i-
psum amoris in me tui , qvō eqvidem antiquius ni-
hil habeo , non obscurum argumentum esse videa-
tur . Qvocirca , ut interdum me pudet pudoris
mei , qvōd nihil ad te scribere sim ausus , cūm ta-
men maximè cuperem : sic istà tuæ voluntatis erga
me declaratione , istis etiam laudibus , qvibus me
ornat epistola tua , mirificè delector . Noli enim
existimare , si qvid unq̄ vñ meis laboribus ac vi-

gilis non contemnendum præstasti, me fructum ullum, aut mercedem præstantiorem exspectasse, quām quæ ex tuo, tuique similiūm judicio, ac testimonio percipitur. Qvod si asseqvor, triumpho. Sin, qvod suspicari faciliūs possum, ita me laudas, ut quasi deficientem in cursu tuā voce impellas; ne sic quidem vulgari me munere obstringis, cùm ad cohortandum, atq; incitandum, si uila res, certè tua plurimum valeat auctoritas. Itaque emitas, ne tu me non bonum tuarum literarum interpretem fuisse putas. Incumbam enim paulò acriūs ad ea, quæ qui possidet, jure laudem fert. (A) Tibi verò, quod ad me tam humaniter scripseris, qvodque ultro ipse mihi diu exoptatum ad tuam amicitiam adiutum aperueris, si, quam deboeo, gratiam referre non potero, habebo saltem, ut priores officii partes re, potius tibi, quām studiō & voluntate concedam. Vale. Venetiis.

NICASIO CASLETANO.

EPIST. XXI.

Resp. ad conciliatoriam Epistol. Casletani, & excusatā reffisionis tarditate, primò literas ejus ob humanitatem & elegantiam laudat; deinde separem ipsin laudando & ornando voluntatem redditurum, pollicetur.

Form. Dubitare, utrum majorem letitiam an dolorem ex amici literis acceperis. Ibi. Quantum mihi (A)

Form. Deferre alicui studium suum. Quare cum istam (B) Et: Qvod ad me attinet. (C)

Form.

Form. Promittere crebras literas. Ibi: Præsentem

scilicet (D)

(A) **Q**uantum mihi voluptatis attulerant lite-
ræ tuæ, summæ tum humanitatis, tum e-
tiam doctrinæ notis insignes: tantum postea dolo-
ris, ac molestiæ, erectâ ob adversam valetudinem
respondendi facultate, suscepit. Non enim aut is
ego sum, cui quidquam prius officiô sit: aut eum
te esse ex literis cognovi, cuius amicitia conte-
mnenda potius, quam appetenda videatur. Sed o-
mitto vel testimonium, quod apud me ponderis,
sicuti debet, habet plurimum; vel voluntatem, cui
libenter omnia tribuerem. Ipsa, quam ad me mi-
fisti, epistola quid est, quod impetrare non possit?
scripta primum humanissimè, cum benevolentiam
in me tuam significes, meam exoptarer videaris:
deinde ita eleganter, ac disertè, (ne vivam, si men-
tor) ut ego tibi in hac eloquentiæ laudé compa-
rem sanè paucissimos, anteferre debeam nemini-
nem. (B) Qvarè cum istam animi tui singularem
in me amando, atq; etiam laudando liberalitatem
libenter amplector: tum verò, me tibi parem in-
utroq; voluntatem reddere, idq; non tam officiū
tui magnitudine provocatum, quam judiciō facere,
velim existimes. Tu videris, quid de me sentias, &
quò me loco reponendum statuas: non enim ita
laudem aspernor, præsertim quæ ab iis, de quibus
bene omnes existimant, proficiuntur, ut, quam de
studiis meis opinionem suscepisti, ejus deponen-
dæ, aut imminuendæ, tibi auctor esse unquam ve-
lim. (C) Ego, quod ad me attinet, si qua tui dabi-

tur facultas ornandi, plenâ manu tuas virtutes ad cœlum tollam: studiō qvidem, & amore ne vincar, & enītar, ut soleo, diligenter, &, ut spero, conseqvar. (D) Præsentem scilicet mutui sermonis favitatem longinquitas aufert: literis tamen, si valebo, qvod adhuc non contigit, ne prorsus abesse videamur, operam dabo. Vale, & † meo salutem, Venetiis.

JULIO BELLOGRADO, UTINUM.

EPIST. XXII.

Hortatur Bellogradum, ut in cursu ad laudem pergaat, & paternam virtutem imitetur. NB.

Form. hortandi: Perge adolescens. (A)

A Mābam te antea, mi Juli, qvòd esse cō patre natus, cuius excellentem probitatem, atqve, doctrinam non præsentes modò, sed longinqui etiam prædicant; ego summam in me humanitatem, s̄pē sum expertus: nunc, istā indole, istō te ingeniō prædictum esse cūm intelligam, ut paternam virtutem, tanquam amplissimum patrimonium, non modò conservare, verūm etiam augere possis; abunditas, qvin omnia in te studia libentissimè conferam? Qvibus addam officia, cūm licebit: &, ut s̄pē liceat, exopto. (A) Perge, adolescens egregie, mihi carissime, in isto ad laudem cursu. Viam invenisti, qvæ te ad immortalitatem feret, dirextam, expeditam, à vulgi erroribus longè removtam. Qvo tibi nomine gratulor, mihi gaudeo plurimum, &, ut perpetuo gaudeam, futurum confido.

Speci-

Species enim virtutis eximia , qvò propius eam adspexeris , eò te commovebit magis , & amorem sui mirabilem excitabit . Interim contemplate actiones prudentissimi viri , parentis tui : ad ejus te imitationem totum finge , atq; conforma ; uthaurias ab eo laudem tuam , qvam capere uberiorem ex nulla disciplina potes . Me velim existimes omnibus de te maxima polliceri , & in te amando , si patrem excipias , nemini concedere . Filius meus te sibi majoris fratri loco ducit , nec ullum tui ornandi , quantum in ipso erit , locum prætermittet . Vale .

HIERONYMO SERIPANDO CARDINALI CREATO, ROMAM.

EPIST. XXIII.

Gratulatur Seripando de Cardinalitia dignitate , spērans , ejus sapientiā causas dissidiorum in Ecclesia sublatum iri .

A qvo primū tempore aliquid sapere , id est , à vulgi opinionibus dissentire cœpi , semper ita judicavi , multò esse optabilius , multoq; præstantius , conseqvi virtutem ipsam , qvā ornamenta virtutis . Itaq; nunc , allatō de tua dignitate nunciō , qvem hic ingenti lātitia boni omnes exceperunt , non sanè tuā causā magis , qvā anteā , pro communi qvidem Ecclesiaz bono , cui tantum ex honore tuo præsidii , tantum splendoris accesserit , magnopere sum lātatus . Tu enim is es , cuius animus hæc humana nunquam spectaverit , semper omnem spem , omnemq; gloriam , ac felicitatem in

uno Deo, & in illa cœlesti vitâ, recte, ac laudabili-
ter agentibus propositâ, collocarit. Cui sint occul-
ta mirabiles illæ tot annorum cogitationes, actiones,
conclaves tuæ? quæ si obscuræ fuissent, uno
illo factô illustrarentur maximè, cum illa Præfe-
cturæ generalis insignia, quæ libenter omnes assu-
munt, multò ipse libentius depositisti. Qvocirca
non eqvidem magis, qvia Cardinalis nunc es, qvam
qvia semper ita vixisti, ut Cardinalium collegiō
dignissimus essem, & mihi, & omnibus lætandum
intelligo. Nec verò singularem, ac divinam Pii
IV. Pontificis Max. sapientiam admirari, & effer-
re laudibus unquam desinam, qvi vexatam assi-
duò pravarum opinionum impetu, nec mediocri
periculô fluctuantem Christianæ reipubl. navem,
auctoritatis, & doctrinæ tuæ pondere constituendam
putaverit. Itaq; non jam illas à septentrione
horribiles procellas, à qvibus antea naufragium,
impendere videbatur, posthac timebimus. Pio IV.
gubernante, qvod utinam divina benignitas diu-
turnum esse patiatur, tuâ, Seripande, tuorumq;
familium ope, summâ tranquillitate perfruemur. Id
& speratur, jam indictô conciliô, qvod unicun-
tantis malis eximia superiorum Pontificium sapi-
entia remedium invenit: &, mihi qvidem si conti-
gerit, ut ad eam diem spiritum ducere liceat, cum
sublatas in perpetuum exitiosi dissidii causas, unam
in communis salute voluntatem, unum gregis uni-
versi pastorem, ac moderatorem videam; fatis me
vixisse arbitrabor, & planè latus ex hac vita disce-
dam. Interim fruar exspectatione; & tibi, tuisq;
vir-

virtutibus , qvas omnes laudant , utinam imitari multivellent , eam , qvam debeo , observantiam , benevolentiamq; præstabo . Vale . Venetiis .

ALOYSIO ESTENSI CARDINALI CREATO , FERRARIAM .

EPIST. XXIV.

Gratulatur Aloysio Estensi de Cardinalitia dignitate , cum addita bortatione , ut locum hunc pro sua & majorum suorum dignitate tueatur .

Form. Hortandi : Gaude igitur. (B)

Multa , & magna Principibus viris , inter qvos , Aloysi præstantissime , tua præcipue nobilitas elucet ; ad studium eximia laudis adjumenta suppetunt : qvæ si comitatur voluntas , excellunt facile , sic , ut ad immortalitatis præmia , cum qvibus non opes , non imperia sapientes comparant , expedita qvadam , & qvasi compendiaria viâ perveniant . Hoc tibi contigisse , cum omnes antea faterentur , gravissimum accessit Pii IV. Pontificis Maxim. testimonium , qvi te , diu expetitum , penè recusantem , non rogantem qvidem certè , in amplissimum Cardinalium collegium , ipso maximè comprobante Collegio , summâ bonorum lætitia , proximè cooptavit . Restat , qvod futurum nemo dubitat , & tua superior vita pollicetur , ut istum honorem , pro tua , majorumq; tuorum dignitate administres . Qvod facile consequeris , si te , qvidqvad statues , qvidqvad ages , Cardinalem esse cogitabis , id est ,

ex

ex eo ordine, unde maximi, ac præpotentis D E I
 Vicarii, rectores humani generis, Pontifices deli-
 guntur. Locum tenes, qvem summa dignitas illu-
 strat, & in quo nullum neq; dectum, neq; factum
 obscurum esse possit. Nec tibi aut à natura qvid-
 qvam, aut à fortuna denegatum est, qvò minus
 amplissimo te dignum sacerdotiō præbeas. Opero-
 sum aliis, & perdifficilē sit, ut est omnino, ac iem-
 per fuit, recte, & laudabiliter agere; Aloysio E-
 stensi, in tanta ingenii animiq; præstantia, tam,
 propensa ad honestum voluntate, tantis etiam opib-
 us, qvis aditum veræ laudis non patere, qvis æter-
 næ viam gloriæ non esse facillimam existimet? (A)
 gaude igitur tam excellenti bono; & incumbe to-
 tus in eam curam, ut antiquum familie tuæ decus,
 per tot secula, tot Ducum, tot Regum, & Impera-
 torum virtute partum, non tueare solum, verùm
 etiam vehementer augeas. Nam nunc qvidem eō
 tantum nomine tibi gratulamur, qvod simul cum
 isto honore præclaram s̄epe exercendæ virtutis oc-
 casionem accepisti. Cumulabitur lœtitia, & erit
 aptior gratulandi locus, cùm hæc honorem insi-
 gna, qvæ multis oneri fuisse constat, justitiā, pietate,
 omniq; beneficentia genere ita sustinebis, ut &
 optimi Pontificis judicio, & bonorum exspectatio-
 ni, qvà nulla major unq; fuit, egregiè satisfa-
 cias. Qvod eventurum brevi, omnes confidunt:
 ego, pro meo in te singulari studio, qvasijam eve-
 nerit, præsenti gaudio cupiditatis meæ fructum ca-
 pio. Vale. Venetius.

JOH. BAPTISTÆ SARACIO,
FERRARIAM.

EPIST. XXV.

Gratias agit Saracio, quod ipsius autoritate è perdifficili negotio sit expeditus, & suam erga ipsum observantiam majorem esse dicit, quam à se exprimi aut officio declarari possit.

Form. gratias agendi: Nec tamen futurum despupo (A)

SEmper eqvidem existimavi, qvod tu quoque sentis, doctissimè Saraci, non minimum fortunæ præstare virtutem; in qua etiam unâ satis esse ad bene beateq; vivendum putarunt multi: tamen incidunt quædam tempora, cum ipsis etiam habenda fortunæ gratia videatur. Qvod mihi nunc gaudeo contigisse. Nam cum, aliquot ab hinc annis, consentiens multorum lermo, eximias ingenii tui svavitates assiduè prædicantium, in eam me voluntatem ac mentem adduxisset, ut diligenter te vehementer, & colerem: casu accidit proximis diebus, ut auctoritas tua, magnis atque perpetuis erga Principes tuos meritis, virtutibusq; parta, expedire me hærentem, atque impeditum perdifficili negotio, posset. Hoc ego fortunæ meæ non vulgare beneficium esse duco. Alterum est tuæ virtutis, quod, cum tibi meam cupiditatem vir egregius, omniumq; humanissimus, Paulus Sacratus ostendisset; contulisti statim ad rationes meas studia tua, spemq; nostram, jam propè langventem, atque abjectam, erexit, & confirmasti promissis primùm,

dein-

deinde etiam officiis tuis. Qvō qvidem in me singulari merito, qvibus tibi verbis gratias agam, plane non reperiō. Vincit enim, vincit profsus, optimus Saraci, ingenium meum humanitas tua. Sed hoc ipso sit virtus illustrior, cūm in eos beneficia conferuntur, qvi satisfacere non modō ipsa re, sed ne verbis qvidem ullō modō possint: qvod tibi p̄fvasum esse qvis dubitet, qvi consuetudinem bene merendi tuam, à pr̄stanti qvadā natura ortam, liberalium doctrinarum studio mirabiliter auētam, cognoverit? veruntamen, qvando mihi non simul cum facultate voluntas qvoq; eripitur remunerandi, nonnihil in molestia gaudeo, & fruor tacitus officii conscientiā; (A) nec tamen futurum despero, ut, qvæ mihi nunc ad grati animi significatiōnem deesse verba sentio, eadem aliquando abundant, in tua benignitate apud alios pr̄dicandā. Interim, sine me hoc impetrare ab humanitate tua, ut multō majorem esse putas observantiam, ac benevolentiam in te meam, qvām ullo unqvam à me, exprimi, ac declarari officiō possit. Qvod si, ut spero, facies; mihi crede, pr̄sentem gratiam, qvam ex primis Sacratimei literis absolutam exspecto, haud paulō majore gratiā cumulaveris. Cūpio nisi grave est, à te salutaris meis verbis Joh. Baptistam Pignam. Vale. Venetiis.

PAULO SACRATO, FERRARIAM.

EPIST. XXVI.

Respondet Epistola officiosa P. Sacrati, cumq; laudat

dat à singulari elegantiā, qvam non putavit ille potuisse
inter studia tam diversa contingere.

Lauds Jac. Sadoleti.

Deinde laudes à Josepho Fasinardo in se conjectas non
agnoscit. 3. Pro navata in rebus suis operá gratum ani-
mum illi promittit.

Form. Laudem non agnoscere. Oblitum esse mo-
destiz sūx. (A)

Form. Pollicendi gratum animum: Qvæque à te in
meis. (B)

S Olet interdum eventus esse gratior, qvām cau-
sa; interdum etiam causa, qvām eventus. Me
delectavit utrumq; pariter in literis tuis. Nam, &
ut Latinè ad me scriberes, homo tum domesticis
curis, tum etiam sedandis, ut audio, multorum con-
troversiis assiduè distentus, certè amor impulit, at-
que humanitas: & epistola tua ita mihi ornatè, ita
copiose omnes non modò animi, verùm etiam in-
genii tui partes expressit, ut nihil unquam legerem
libentiūs. Ego tibi antea, optime Sacrate, tribue-
bam sanè multa, qvæ pauci conseqvuntur, pruden-
tiam, integritatem, doctrinam, maximè verò præ-
stantem qvandam ad excolendas officiis amicitias
& voluntatis, & naturæ propensionem: istam verò
orationis exornandæ facultatem, qvæ cùm multi
temporis, magnæque videtur esse industria; tum
verò, ut ego sentio, atq; usu etiam didici, ab inti-
mo qvodam, planeque recondito deponitur arti-
ficio; vix putabam tibi inter diversa planè studia
posse contingere. Sed videlicet me fefellit, qvod
ingenium tuum communibus metiebar exemplis;

nec

nec mihi veniebat in mentem, avunculi tui Cardinalis, Jacobi Sadoleti, præceptis, & consuetudine domesticâ aditum tibi ad omnem gloriam esse patentefactum. Nam, cùm ille cunctis virtutibus, quas laudabit posteritas omnis, asseqvetur fortasse nemo, bonorum ac sapientium judiciô virorum excelluerit; hâc tamen in primis Latinè scribendilau de ita floruit, ut veteres illos propemodum & qua verit; nos qvidem, per eandem viam cupientes excurrere, longè reliquerit. Sed, ut ex epistola tua conjicio, conservabis hoc quasi patrimonium, familiæ vestræ proprium; & hæc tibi communis hereditas erit, cum patrueli fratre tuo, Paulo Sadoletto, quem omnes homines ad egregia quæque natum intelligunt. Evidem in hoc mihi ipse, primum gratulor, qui tibi harum literarum, quibus nescio an quidquam non modò humanius, verum etiam ornatius esse posse, causam dederim. Nam Josephum Fasinardum, quem ob ejus doctrinam & mores egregios vehementer amo, (A) oblitum arbitror modestiæ suæ, cùm de me loqueretur, & utrumque vestrum in eo consensisse, ut ille; te libenter audiente, pro veris falsa narraret, aut certè veris plurimum affingeret; tu illi plenâ manu, ut sàpè prodigus amor est, ea, quæ prorsus non agnosco, in me conferenti, pro tuo in me studio libenter, & facile crederes. Utinam qvidem, qui vobis nunc esse videor, is aliquando esse possim: quod quia sperare non licet, ne cur optem quidem est. Meus in te animus (quid enim præterea pollicear?) officio erit, mihi crede, fin-

singulari: (B) qvæq; à te in meis rebus opera,
 atque benevolentia navatur, perpetuò qvodam
 erga te studiò ita compensabitur, ut nihil nemo
 omnium, excepto amore domestico, te uno ca-
 rior, aut jucundior, unq;am esse possit. Franci-
 scus Morandus, cuius ego contubernio, & quoti-
 dianà consuetudine mirificè delector, vir egregi-
 us, nec juris tantum civilis peritiā, sed poëticā e-
 tam laude, & literarum elegantiā vehementer
 excellens, mutuò te diligit, &, qvā ego tuis ver-
 bis eum salute impertivi, eandem tibi ut ejus no-
 mine his literis adscriberem, diligenter mandavit.
 Tu salvere plurimum à me jubeas Joh. Baptistam,
 Saracum, deditum semper optimis disciplinis ma-
 ximeq; cupidum ornandæ virtutis, itemq; †, qvem
 vidi nunq;am, amo tamen sic, ut mihi te rivalem
 esse vix patiar. Vale. Venetiis.

FRANCISCO ROBORTELLIO, BONONIA M.

EPIST. XXVII.

*Gratulatur sibi de reconciliata Robortelli gratia, e-
 umq; rogit, ut se mutuò diligat, & officiis secum certet.
 (Poteſt referri ad Officioraſ) Gratias quoq; illi agit de obla-
 ſis ſibi typis Grecis, &c.*

*Form. Gratias agendi. Tibi tamen, qvia de com-
 modo &c. (A)*

*Form. promittendigratum animum. Qvod, si à me
 paria, &c. (B)*

MAgnam habeo gratiam Hieronymo Seripan-
 do, optimo Cardinali, omniumq;e virtutum

gloria præstantissimo, qvòd ab aliqua nos ab imitationem virtutis exortâ similitate ad summam benevolentiam, conjunctionemq; traduxerit. Te quidem cum eximiâ doctrinæ opinione, qvam apud omnes meritò consecutus es, humanitatis laudem velle conjungere, tum meâ causâ lator, qvi tuâ consuetudine nimium diu molestissimè carui, meaq; in te perpetuæ voluntatis ipse mihi egregiè sum conscius; tum verò, qvod inter te, & Sigoniu[m] meum, viros tales, & planè duo nostræ Italiz lumina, non optimè convenire, serendum vix erat. Itaq; cùm de nostra, auctore Seripondo, reconciliata gratia ex ipsius Sigonii literis cognovissem; feci statim, qvæ meæ partes erant, ut omnino te complecterer, meq; tibi, leviter antea, nec sanè mediocri cum dolore immutatum, libentissimè totum restituere. Ate peto, non ut me mutuò diligas; qvod te jam facere, perpetuoq; facturum certò scio: sed ut officiis etiam ita mecum certare velis, qvibus & cupidè vincam, & vincar tamen non invitus, ut nihil omnino neq; de mea in te vetere observantia, neq; de tua in me benevolentia detractum esse videatur. Qvanqvam hoc, tuâ fretus bonitate, & sapientiâ, cùm speraverim antea, nunc ut planè confidam, literæ tuæ fecerunt, ad hominem bene dotum, & utriusq; nostrum amantissimum, Raphaelem Cyllenium proximè conscriptæ: qvibus in literis partim de me, qvô sum mirificè latus, amantissimè loqueris, partim etiam typos Græcos fratris mei, nescio qvâ culpâ amissos, benignissimè mihi polliceris, ac defers. Ego, mi Robertel-

le,

le, istam vehementer amo voluntatem, qvam tibi certe emetior: liberalitate verò tua et si delector, maximè, tamen, cur utar, non est; cum officinam, satis amplā & pereleganti hujus generis copiā magnis jam sumptibus instruxerim. (A) Tibi tamen, qvia de commodo meo tuā sponte cognoveris, qvod sine summo erga me amore fieri profectō, non potuit, & qvè debedo, ac si rem omnium maximam meo pernecessario tempore detulisses. Qvōd si à me paria, ac multò etiam præstantiora in omnibus rebus, qvas ad tuā laudis, tuiq; commodi partem aliquam pertinere intelligam, studia, & officia exspectabis, nunq; te fallam. Atq; hujus qvidem testem promissi, & qvafsi loco fœderis, qvod à me violari nunq; patiar, hanc esse apud te epistolam volo. Camillum Palæottum, cujus excellentem humanitatem, conjunctam pari virtute, non dubito, qvin præclarè cognitam habeas, & communem amicum, dignum Romulo parente filium, Pompiliū Amasæum, rogo te, salutes meis verbis diligenter. Vale. Venetiis,

ALEXANDRO CRISPO.

EPIST. XXVIII.

Respond. conciliatoria Epistole Crispi, eāq; scribit; sum de ipsius ingento suscep̄t am opinionem magis esse confirmatam: cum addita hortatione, vel potius petitione, ut cœptum virtutis cursum teneat, nec se ulla re ab eo abducatur.

Form. hortandi: Hic ego hortarer. (A)

Habet hoc virtus, ut amicitias nullo interces-

iore conciliet. Itaque, cum de studiis tuis & incre-
dibili quadam ad liberales artes voluntatis propen-
sione, ex Sebastiani Leonis, familiaris mei, literis
cognovissem: dilexi te statim, idque ut intelligeres,
vehementer optavi. Nunc, quando opinionem
meam de ingenio tuo suscepit epistola tua confir-
mat; ego quoque aliquantò magis ad te amandum
impellor. Quod verò etiam in amore mihi respon-
deas, tuamque operam, curam & auctoritatem nul-
lo unquam loco defuturam promittas: utrumque
facio plurimi, & esse perpetuum cupio. Quod ut
confidam, tua probitas facit, multorum sermonibus,
principiè vero Leonis nostri testimonio comproba-
ta. (A) Hic ego hortarer, pro mea in te summa
benevolentia, ut acrius te ad omnem laudis cupiditi-
atem incitares. Sed neque industria tua cuiusquam
indiget præceptis: nec te res illa magis ad gloriam
accendet, quam nobilitas tua, quam, non dubito,
quoniam sèpe mente & cogitatione contempleris. Tan-
tum igitur te rogado, ut istum teneas, quem cœpi-
sti, cursum, nec te unquam aut voluptas, quæ ad-
olescentibus maximè suis blanditiis, & ficta boni spe-
cie perniciose infidias tendit, aut fucatus rerum
humanarum splendor à studio virtutis, id est, à ve-
ra, solidaque gloria deducat. Vale, & Leoni nostro,
doctissimo atque optimo viro, dic salutem meò nomi-
ne plurimam. Venetiis.

SCRIPSIT HANC ROGATUS A
NOBILISSIMMO VIRO.

EPIST. XXIX.

Nobis

Nobilissimus vir delatus fuerat apud Principem, quod
ipsi in sermone detraxerit, quodq; gloriatus sit de sua erga
ipsum liberalitate. Hoc nomine se apud Principem excu-
sat, & ostendit, se non esse tam pravum, tam stultum, tam
ingratum, tam honoris sui negligentem, ut de ipso iniquius
loquatur aut sentiat: Ac proinde ipsum rogat, ut omnem
offensionem deponat, & se totum sibi restituat.

Cum in summis molestiis, qvibus me fortasse
immerentem fortuna vexet, qvæ qvidem tibi
satis notæ sunt, unicum mihi solatum fuerit bene-
volentia tua, qvam opinabar me singulari qvadam
ac perpetuâ erga te observantiâ, & studio qvodam,
incredibili consecutum: eò me solatiô magna
ex parte privatum esse, ex eo sermone, qvem ha-
buit mecum proximè Drusus tuus, vehementer
doleo. Qvod qvidem eò patior acerbius, qvia, si
posset augeri amor in me tuus, augeri potius debe-
re pro mea in te egregia voluntate, maximisq; ve-
studiis, existimabam. Quid enim, à qvo primùm
tempore aditus mihi patuit ad amicitiam tuam, de
te senserim, ipse mihi optimè sum conscius: quid
verò prædicaverim, testes habeo, non levissimos
homines, sed præstantes viros, eosq; minimè pau-
cos, qvorum auctoritas, & probata vita vel fine ju-
rejurando facilè fidem facere possit. Qvæ cùm re-
cordor, magnam ex officio meo voluptatem ca-
pio: propterea, qvòd nihil unqvam mihi grati a
animi memoriâ jucundius aut est, aut unqvam erit.
Et, qvanqvam animum tuum nonnihil immuta-
tum Druſi verba significant; cùm ego perpetui-

tatem amoris tui exspectaverim; eamq; tanti fecerim, ut ex omnibus rebus humanis nihil penè pluris aestimaverim: tamen, non ut animatus nunc in me sis, sed ut antea fueris, in omni mea vita jucundissimè cogitabo; quæq; in amicitia colenda à doctissimis viris constantiæ tributa laus est, eam ut omnino conseqvar, enitar quantum in me erit: non quod tua virtus cuiusquam hominis laudationem, vel tua fortuna cuiusquam opes, aut merita desideret: sed profecto apud sapientissimos homines, quem ego te in numerum refiero, significatio bona voluntatis, etiamsi merita non habet, pro meritis tamen est. Te verò, Principem egregium, omniumq; virtutum apud omnes homines, maximeque apud omnes Principes laude florentem, præterea istâ ornatum dignitate, quæ ad omnem laudem, tacitâ quadam cohortatione videtur impellere, figmentis commoveri hominum improbissimorum, & alienis fortasse bonis invidentium, prorsus æquum non est. Quid enim? an ego tam pravus esse possim, ut optimo viro coner unquam in sermone, detrahere? An tam stultus, ut, qui mihi multis rebus prodeste, multis etiam obesse possit, eum indignissimis lacessam injuriis? An tam ingratus, ut cuius erga me summam humanitatem, ac benignitatem senserim, de eo quidquam cogitem, aut etiam loqvar iniquius? Quid honor meus? an apud me nullius est ponderis? Ille verò mihi vel ipsâ vitâ carior adhuc fuit, eritq; in posterum. Ita sum à puerō educatus, ita natus: ita etiam didici ab exemplis majorum meorum. An igitur honor meus tan-

tantam ferre posset inconstantiam? Ille certè cùm omnes maculas, tum hanc, qvæ turpissima est, levitatis, & intemperantiaz, respuit ac formidat. Qvare, si peccarem in te, magne Princeps, simul in me ipsum peccarem. Qyorum alterum ab officio meo, alterum à voluntate nimis abhorreret. Qvod igitur neq; committere debeo, neq; possum, id mirarer eqvidem à te credi; si planè, qvæ ad me dela-ta sunt, vera omnia putarem. Sed primum haud libenter id credo, qvod injucunditatem, ac solicitudinem affert animo meo; deinde, qvod indignum videtur bonitate tuâ, qvam ego, ut maximè omnium habeo cognitam, ita maximè omnium efferre laudibus, ubiq; soleo: postremò, qvod cum ipsa veritate pugnat. Qvod autem, qyiddam etiam de liberalitate mea gloriose à me jactatum, iidem comminiscuntur: impudens mendacium est, ac, ne aliis utar argumentis, te ipso teste falsum. Nam, fuisse me tui perstudiosum, omnia tibi, tuisq; qvæ potuerim, obseqvia atq; officia præstissem, verè dixeris, & multi sciunt: qvò tamen ipse nomine gloriarri non soleo: contentus ipsa re sum: verùm fuisse me, cui multa desunt, in te, qvi cunctis rebus abundas, liberalem, & de meis rivulis penè aridis affluxisse aliquid ad tuos uberrimos fontes, certè nemo dixerit; nec, si quis diceret, ego agnoscerem. Hoc igitur unò, qvod inanissimum esse constat, reliqua mihi objecta refelluntur. Patent insidiæ malevolorum: infirmatur, ut sàpe solet, à se ipsa, & suò qvasi gladiò jugulatur improbitas. Itaq; recreor, paululum in acerbissima molestia: ut etiam hoc

sperem, si quæ voluntatis tuæ facta mutatio sit, qvod quia meritus minimè sum, ideo minimè possum credere, me tamen ab humanitate tua facile imperaturum, ut te mihi totum restituas. Nec enim decet, apud talem virum, tantumq; Principem, naturâ bonum, judiciô, & consuetudine optimum, consiliis & artibus locum esse hominum perditorum. Qvam mihi spem ut confirment literæ tuæ, peto à te pro mea pervetere non solum erga te, verum etiam erga tuos omnes observantiâ: idq; à te summa tua, tuæq; familiæ dignitas postulat. Vale.

EPISTOLARUM PAULI MANUTII,

Lib. VI.

FRANCISCO RICHARDOTO,
EPISCOPO ATREBATEN.

E P I S T . I.

*Conciliatoria, quâ se, cùm sermone Panthagathi, rûm-
oratione ejus in Cameracensi Synodo habita, impulsu-
m scribit, ut aliquam voluntatis suæ significationem daret.
Deinde latatur, ipsum de studiis suis optimè sentire, idq;
omnibus opibus prefert. Tertiò hortatur eum, ut scri-
ptis suis bene de Rep. Christiana mereri pergar. Et de-
niq; suum illi studium in virtute ejus celebranda prolixè
des fert.*